

Vysoká škola Cevro Institut

**Svěřenský fond jako mezigenerační nástroj
převodu majetku**

Dominik Bálint

Bakalářská práce

Praha 2019

Svěřenský fond jako nástroj transferu majetku
mezi generacemi

Dominik Bálint

01.12.2019

Katedra veřejného práva

Studijní program: Veřejné právo
Studijní obor: Právo v obchodních vztazích
Jméno vedoucího diplomové práce:
Mgr. Ing. Střeleček Tomáš LL.M.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně, uvedl v ní všechny použité prameny a zdroje, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury, a v textu řádně vyznačil jejich použití.

V Praze dne June 2, 2020

.....
Dominik Bálint

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce panu Mgr. Ing. Tomáši Střelečkovi LL.M. za podporu, trpělivost, spolupráci, podněty ke zlepšení a také za čas, který mi věnoval při vedení práce.

Obsah

1	Seznam použitých zkratk	1
2	Úvod	2
3	Svěrenský fond - obecně	3
3.1	Pojem svěrenství, svěrenský fond a struktura práce	3
3.2	Úvod do historických počátků svěrenství a svěrenských fondů . .	6
4	Správa cizího majetku - historie	10
4.1	Antický říím	10
4.1.1	Praetorské právo a Ius Civile	10
4.1.2	Dědické právo v dobách antického Říma	14
4.1.3	Jiná porřízení pro případ smrti	18
4.1.4	Fideikomis v Antickém Římě	18
4.1.5	Legislativní činnost směřující ke změnám v odkazech a fideikomisech	20
4.2	Historie svěrenských fondů u nás a ve světě	23
4.2.1	České území	23
4.2.2	Vývoj v Anglii	23
4.3	Recepce právní úpravy Svěrenského fondu z právního řádu provincie Quebec	23
5	Dědické právo v České republice	27
5.1	Stručný úvod do právní úpravy dědictví	28
5.2	Nepominutelný dědic	31
5.3	Vydědění	31
5.4	Pozůstalost	31
5.5	Procesní aspekty dědického práva	31
6	Svěrenský fond jako nástroj mezigeneračního transferu majetku	32
6.1	Svěrenský fond v České republice	35
6.1.1	Svěrenský fond a právní subjektivita	37
6.2	Novelizace právní úpravy - zápis svěrenských fondů do rejstříku .	38
6.3	Založení svěrenského fondu	39
6.3.1	Vznik svěrenského fondu <i>inter vivos</i>	40
6.3.2	Vznik svěrenského fondu <i>mortis causa</i>	43
6.3.3	Vznik svěrenského fondu <i>inter vivos</i> s odkládací podmínkou	44
6.4	Typy svěrenských fondů	46
6.5	Ostatní formy správy majetku, rozhodující faktory pro vhodný výběr a z toho vycházející problémy, doporučení a výhody	46
6.6	Potenciální možnosti použití v rámci převodu majetku a jeho přínos oproti klasickým způsobům porřízení pro případ smrti a jiným způsobům převodu práv	49

6.6.1	Výhody svěřenského fondu jako alternativního nástroje dědické sukcese	50
7	Systémové nedostatky a návrhy na řešení	61
7.1	Nejasná regulace a chybějící judikatura	62
7.2	Systémové nedostatky vztahující se k dědickému právu	62
7.3	Započtení na dědický podíl	62
7.4	Nejasný výklad ochrany nepominutelných dědiců	62
7.4.1	Komparace právní úpravy svěřenského fondu s právní úpravou dědictví	63
7.4.2	Ochrana zájmů nepominutelných dědiců zakladatele trustu v Itálii	66
7.4.3	Právní úprava v Lichtenštejnsku	66
7.5	Nejasný výklad ve vztahu k vyživovací povinnosti	66
7.5.1	Typy ochrany dědických nároků v rámci Quebec Civil Code	66
7.6	Nejasnosti v rámci daňových aspektů svěřenského fondu	67
7.6.1	Ochrana v Anglii	68
7.7	Další systémové nedostatky	68
7.8	Možnosti použití svěřenského fondu k obcházení věřitelů	68
7.9	Rozdílné pojetí vlastnictví	68
7.9.1	Ležící pozůstalost	70
7.10	Zákonné nejasnosti změn svěřenských fondů před a za jejich trvání	70
7.11	Nezávislost správce	70
7.12	Návrhy na změny České právní úpravy	70
7.12.1	Zrušení svěřenského fondu	70
7.12.2	Zrušení nebo omezení institutu nepominutelného dědice	70
7.12.3	Změna institutu nepominutelného dědice, absolutní pořizovací vůle zůstavitele	70
7.12.4	Změna institutu svěřenského fondu, ochrana nepominutelných dědiců	71
7.12.5	Návrhy na změny vedoucí k vyřešení ostatních nejasností svěřenského fondu	71
8	Závěr	72
9	Zdroje	73

Seznam obrázků

1	Struktura trust systému v Anglii	8
2	Struktura soukromého římského práva	12
3	Vyloučení dědice z dědického práva	30

4	Vznik svěřenského fondu	65
---	-----------------------------------	----

Přílohy

1	Vzor smlouvy o založení svěřenského fondu	
---	---	--

1 Seznam použitých zkratk

Právní předpisy

OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
CCQ	Commission de la construction du Québec, neboli Quebecký občanský zákoník
ABGB	Všeobecný zákoník občanský

Zkratky zemí

JAR	Jihoafrická republika
------------	-----------------------

2 Úvod

Práce si klade za cíl v historickém a právním kontextu představit institut svěřenského fondu a převzetí jeho právní úpravy z právního řádu provincie Quebec.

Dále se práce bude zabývat představením současné právní úpravy svěřenského fondu, jeho možnostmi a výhodami, ukázanými na příkladu praktického využití – jako nástroj, který může substituovat, nebo být komplementem klasického dědění a dalším způsobům převodů majetku a jeho porovnání s těmito způsoby. Dále se budu zabývat i potenciálními možnostmi zneužití a jak (a zda) jsou odstraněny obavy o zneužití svěřenských fondů v souvislosti s novelizací občanského zákoníku z roku 2018.

Dalším bodem práce bude faktické porovnání právní úpravy dědického práva s právní úpravou svěřenského fondu. Těžištěm této části je snaha potvrdit, nebo vyvrátit tvrzení, že právní úprava dědického práva a svěřenského fondu je vyvážená a svěřenským fondem se nedají obcházet práva dědiců. Pokud bych tedy hypotézu refrázoval jako otázku, zněla by následovně: "Dá se svěřenský fond použít k obcházení práv nepominutelných dědiců?"

V tomto rámci se budu zabývat zejména zhodnocením právní úpravy svěřenských fondů a její analýzou v souvislosti s ochranou dědiců, vyložení potenciálních problémů současné právní úpravy v rámci českého právního řádu, tzn. potenciální zneužití, v souvislosti s právem nepominutelných dědiců, které mohou vzniknout v případě souběhu dědického řízení a založení svěřenského fondu a dalšími spatřenými nedostatky.

Tato část je nesmírně důležitá, neboť věřím, že s ohledem na nastupující novou generaci, která se již narodila do svobodného kapitalistického tržněekonomického systému, čeká svěřenský fond období, ve kterém o něj bude velký zájem a začne se hromadně využívat, s čím souvisí i potenciální možnost rozšíření důvodů a účelů založení svěřenského fondu a jeho postupné přibližování angloamerické právní úpravě. Další faktorem mnou předvídaného budoucího rostoucího zájmu o tento institut je stárnoucí vrstva populace, která po pádu socialismu naakumulovala určitý majetek a otázka jeho předání nastupující generaci je pro ně důležitá. Je tedy nezbytné ujasnit si určité otázky vyplývající z recepce tohoto právního institutu.

V závěru práce budou vyloženy systémové nedostatky, založené na historickém kontextu, praktické části této práce a komparaci s právní úpravou tohoto institutu v jiných zemích, v případě, že je naleznou, a následovat bude návrh řešení nalezených problémů. Přílohu práce tvoří mnou navrhnutá smlouva o zřízení svěřenského fondu za účelem předání rodinného majetku.

3 Svěřenský fond - obecně

3.1 Pojem svěření, svěřenský fond a struktura práce

Dne 22.3.2012 vstoupil v platnost nový občanský zákoník, který nabyl účinnosti prvním dnem roku 2014. Nový občanský zákoník s číslem 89/2012 Sb. rekodifikoval civilní právo a zavedl v Českém právu několik nových institutů. Rekodifikace civilního práva se dotkla i právní úpravy správy cizího majetku, v jejichž mezích bylo zavedeno několik nových právních institutů. Mezi tyto instituty můžeme zařadit také institut svěření, respektive svěřenského nástupnictví, a svěřenského náhradnictví, který předchází občanský zákoník, až na jeden paragraf¹, neupravoval a také svěřenský fond, na který se práce bude především zaměřovat.

Nově zavedená podoba institutu svěřenského fondu a obecné správy cizího majetku je pro nás sice nová, nicméně jedná se o podobný instrument, který v českém právu v minulosti v určitých formách existoval až do 1.1.1951, do zrušení svěřenského náhradnictví, zvané též jako fideikomisární substituce². Omezení vyplývající z institutu svěřenského náhradnictví nicméně trvala až do roku 1964, kdy vstoupil v platnost, a zanedlouho i v účinnost, nový federální občanský zákoník pod číslem 40/1960 Sb., který úplně zrušil svěřenské náhradnictví³. Mezi roky 1964 a 2014 lze tedy hovořit o faktickém vakuu právní úpravy svěřenských institutů v Československu, České a Slovenské republice a následně v České republice, respektive zákazu používání těchto institutů.

Práce je zaměřena na toto období, na širší historii a vznik těchto institutů i na současnou právní úpravu a možnosti z ní vycházejících. Z tohoto důvodu se tedy sestává ze tří dílčích částí, z nichž každá saturuje informační potřebu nezbytnou pro další část práce. První část práce je čistě teoretická, pojednává o historii a pojmových znacích svěřenského fondu a jemu předcházejících institutů a obecnému úvodu do dědického práva, které je nezbytné pro zodpovězení stanovené hypotézy. Druhá část práce je zaměřena na praktické zkoumání možností svěřenského fondu zejména s ohledem na možnosti mezigeneračního převodu majetku s ním spojeného a zodpovězení nejasností z této možnosti vyplývajících, především s ohledem na institut nepominutelného dědice. Ve třetí, a tedy konečné, části práce bude následovat můj pohled na tyto problémy a mnou navržené potenciální řešení těchto problémů.

¹ Zákon č. 40/1964 Sb., *Občanský zákoník*. 1964, V 40/1964, §859 je upraven zánik všech omezení vyplývajících ze svěřenského náhradnictví.

² Zákon č. 141/1950 Sb., *Občanský zákoník*. 1950, §565.

³Viz citace 4

Teoretická část

S ohledem na výše uvedený fakt, je v první řadě nezbytné obecně představení tohoto nově zavedeného institutu v teoretické rovině, které je detailněji popsáno v následující podkapitole a bude sloužit jako solidní odrazový můstek pro vyložení možností, které nám svěřenský fond přinesl, stejně tak, jako jeho potenciálních problémů a nejasností.

Kapitola a jednotlivé podkapitoly následující rovněž ve zkratce představí institut svěřenství od dob Římské říše, následovat budou popis vývoje svěřenství během období monarchie a po vzniku samostatného Československého státu, až po zrušení svěřenství v roce 1964. V poslední části bude popsáno znovuzavedení institutu svěřenství a svěřenského fondu novým občanským zákoníkem v roce 2014, s důrazem na převzetí právní úpravy svěřenského fondu z právního řádu provincie Quebec, kterému bude, pro lepší pochopení České právní úpravy, předcházet popis a historie trustu, s důrazem na současnou úpravu v právním řádu provincie Quebec. Tato kapitola bude vycházet především z Komentovaného znění části nového občanského zákoníku upravující problematiku správy cizího majetku od Jaroslava Svejkovského a kolektivu. Takto vyložené informace jsou, s ohledem na jejich přímou návaznost na institut svěřenského fondu, zásadní pro pochopení historie a funkčnosti svěřenských fondů. Prioritně bude práce klást důraz na svěřenský fond jako na institut, který je možné použít k mezigeneračnímu převedení majetku. V návaznosti na znovuzavedení institutu svěřenství bude následovat základní popis novelizace právní úpravy svěřenských fondů z roku 2018, který bude dále podrobněji objasněn v druhé, tedy praktické, části práce. V neposlední řadě bude součástí této části i stručný úvod do českého dědického práva, který je důležitý pro pochopení kolizí, které mohou mezi právní úpravou dědictví a právní úpravou svěřenských fondů vzniknout.

Praktická část

Po historickém úvodu do problematiky bude následovat plynulý přechod k současné právní úpravě svěřenských fondů a bližšímu vysvětlení novelizace Občanského zákoníku z roku 2018, který mimo jiné přinesl povinnou evidenci svěřenských fondů. Poté se posunu k praktickému využití institutu svěřenského fondu pro výše zmíněné účely mezigeneračního převodu majetku. V této části také zhodnotím výhody, respektive cesty, oproti jiným možnostem převodu majetků za stejným účelem. V tomto rámci se také naplno projeví jakási nedotaženost právní úpravy svěřenského fondu v našem právní řádu, pramenící v první řadě z faktu, že svěřenský fond je obdobou institutu trustu, který je především používán v systémech common law, ve kterých neexistuje mnoho právních institutů vlastní našemu systému civil law. Přes fakt, že institut svěřenského fondu byl přejat z Quebeckého občanského zákoníku, který si zachoval charakter systému civil law, tak i tato norma neupravuje mnoho institutů nám známým, stejně tak i na mnoho institutů nahlíží jinak. Z toho vyplývá, že i po šesti letech účinnosti nového občanského zákoníku, a

tedy i možnosti zakládat svěřenské fondy, přetrvávají nejasnosti ohledně kolize úpravy svěřenského fondu s jinými právními předpisy. Jednu z těchto kolizí představuje i nejasnost mezi založením svěřenského fondu pro případ smrti a právem nepominutelných dědiců. Na tento rozkol existuje mnoho zásadně odlišných názorů a k dnešnímu dni neexistuje dokonce ani žádné precedenční soudní rozhodnutí, které by tuto otázku zodpovědělo. Na toto a další nejasnosti, které vyplývají z recepce institutu vlastního systému common law do našeho právního řádu, bude klást důraz část následující po části popisující současnou právní úpravu - Systémové nedostatky a návrhy na řešení. Nejasnosti se pokusím, v historickém kontextu, s ohledem na cizí právní úpravu a zhodnocení odborníků, vyložit a nalézt na ně vhodnou odpověď nebo řešení, které bude představeno v následující, tedy závěrečné, části.

Závěrečná část - Návrhy na změny České právní úpravy a návrh smlouvy

Po analýze a nalezení nedostatků v rámci české právní úpravy je vhodné se nad těmito problémy hlouběji zamyslet a navrhnout jistá řešení. Daná řešení bych chtěl obsáhnout právě v této části práce. Tedy po zanalyzování a popsání jednotlivých nedostatků a vyložení jednotlivých názorových proudů na tyto nedostatky z předchozí části. Přílohou k práci bude v samém závěru mnou navrhnutá smlouva o zřízení svěřenského fondu, který bude zřízen za účelem předání rodinného majetku. Smlouva bude sepsána s ohledem na problémy v této práci vyložené tak, aby pro vznik svěřenského fondu podle této smlouvy nepředstavovaly žádnou překážku.

3.2 Úvod do historických počátků svěření a svěřenských fondů

Aby bylo možné dále hovořit o institutu svěření, respektive svěřenského fondu a jeho předlohy ve formě trustu v CCQ, je třeba si nejprve vymezit co institut svěření znamená, představuje a k jakému účelu slouží, tedy definovat pojmové znaky a jeho konstrukci.

Samotnou definici českým zákonodárcem přijatého trustu dobře shrnuje Barbora Bednaříková, ta institut svěření definuje jako: "...takový vztah, kdy v principu jedna osoba svěří svůj určitý majetek druhé osobě ve prospěch osoby třetí."⁴ K této definici bych dále doplnil, že takto svěřený majetek nemusí sloužit pouze třetí osobě, ale i zakladatelem určenému veřejněprospěšnému účelu.

Tato definice se do značné míry ztotožňuje s definicí čistě common law trustu z knihy Underhill and Hayton, *Law of Trusts and Trustees*, která trust definuje následovně:

*"A trust is an equitable obligation, binding a person (called a trustee) to deal with property (called trust property) owned by him as a separate fund, distinct from his own private property, for the benefit of persons (called beneficiaries or, in old cases, cestuis que trust), of whom he may himself be one, and any one of whom may enforce the obligations."*⁵

*"Trust je spravedlivý závazek, zavazující osobu (trustee - obdoba svěřenského správce), aby se starala o majetek, kterýžto vlastní jako o oddělené jmění, odlišné od jmění jím vlastněné, za účelem prospěchu osob (beneficient), kteroužto může rovněž být i on sám, nebo kdokoliv další kdo má právo dané závazky vymáhat."*⁶
,⁷

Tato podobnost není nikterak zvláštní, neboť, mimo samotné litery zákona a obou definicí, i sama důvodová zpráva k NOZ uvádí, že institut svěřenského fondu vychází z trustu, přičemž se přímo inspiroval Quebeckou fiducií, tedy specifickou formou trustu.

Účel takového svěření, jak je výše popsáno, ať již se bavíme o první, či druhé definici, je tedy zajištění určitého prospěchu pro třetí osobu/y. V historickém kontextu tento prospěch spočíval především v poskytování užitek z vyčleněného majetku a/nebo jeho převedení ve prospěch třetí osoby, nicméně v rámci současné právní úpravy lze hovořit o mnoha dalších účelech svěření, ke

⁴Barbora Bednaříková. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, Kapitola Úvod, str. IX.

⁵UNDERHILL, A., HAYTON, D. *Law Relating to Trusts and Trustees*. Vol. Eighteenth Edition. LexisNexis, 2010.

⁶Inspirováno překladem z práce Martina Skuhrovce, zdroj překladu není patrný

⁷SKUHROVEC, Michal. *Svěřenský fond - institut mezigeneračního uchování a předání majetku*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Vedoucí práce Frinta, Ondřej. 2018.

kterým se v průběhu práce také blížeji dostanu. Jedná se jak o svěřenské fondy založené za veřejně prospěšným, tak i za soukromým účelem.

V kontinentálním právu se instituty, které by se svým obsahem shodovaly s výše popsaným vymezením, začaly používat již v antickém Římě ve formě takzvaného fideikomisu (latinsky *fideicommissum*, pochází ze slov *fide* v překladu "důvěra" a *commissum* v překladu "svěřené", dohromady též jako "tvé důvěře svěřuji"⁸). V právu anglosaském, které se vyvíjelo odděleně od dob konce Římské nadvlády a především od dob heptarchie v 7. století našeho letopočtu⁹, poté ve formě trustů (anglicky *trust*, v překladu "důvěra", již zde lze i z čistě lingvistického hlediska pozorovat podobnost mezi *trustem* a *fideicommissum*, významy těchto slov jsou stejné: "důvěře svěřuji" a "důvěra"), které jsou ale obdobně ve své podstatě potomky římských fideicommissů, nicméně ke vzniku trustu jako takového došlo v 16. století, jako důsledek Zákona o závětech¹⁰. Ve většině zemí západního světa, používajících obou právních systémů, je tato forma správy cizího majetku dlouhodobě používána k uchování, převodu, správě, zachování celistvosti, nebo použití k dalším soukromým, či veřejným účelům¹¹, v různých formách. Některé země tradičně využívají institutu trustu, například Irsko, jiné země právní úpravu trustu známou především ze zemí Common Law¹² přizpůsobili kontinentálnímu právnímu myšlení. Mezi tyto země lze zařadit Lichtenštejnsko (*Treuhandverhältnis*) a Lucembursko (*Fiducie*). Další země se rozhodly funkci trustu nahradit jiným institutem - Německo (*Treuhand*) a Rakousko (*Privatstiftungsgesetz*)¹³.

V současné právní úpravě, tedy v občanském zákoníku, jsou v paragrafech 1448 a 1449 fakticky vymezeny účely svěřenského fondu, těmito účely je účel soukromý a účel veřejný¹⁴. Soukromý svěřenský fond slouží ku prospěchu určité osoby, nebo na její památku, z tohoto ustanovení je možné dovodit, že svěřenský fond založený za soukromým účelem slouží k ochraně, uchování, rozmnožení, správě a převodu vyčleněného majetku, práce tedy bude primárně zaměřena na svěřenské fondy založené za tímto účelem, protože právě tyto svěřenské fondy se dají použít k mezigeneračnímu převodu majetku. Co se veřejného účelu týče, hlavním účelem nemůže být dosahování zisku nebo provozování závodu, svěřenský fond založený za veřejným účelem tedy slouží k veřejnému, především socioekonomickému, prospěchu, do kterého důvodová správa k § 1448 - 1452 řadí účely kulturní, vzdělávací, vědecké, náboženské a další obdobné účely.¹⁵

⁸ *Fideicommissum – Iurium Wiki*. URL: <https://wiki.iurium.cz/w/Fideicommissum> (visited on 01/22/2020).

⁹ Jan Kuklík. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Leges, 2011. ISBN: 978-80-87212-87-5.

¹⁰ *Dějiny angloamerického práva* – strana 86

¹¹ Barbora Bednaříková. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, Kapitola Úvod, str. IX.

¹² Země používající anglosaský systém práva

¹³ Tichý, Luboš, Kateřina, Ronovská. a Kocí, Milos. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: centrum právní komparistiky PFUK v Praze, 2014.

¹⁴ *Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník*. 2012.

¹⁵ Jaroslav Svejkovský and Radan Marek a kolektiv. *Správa cizího majetku v novém*

Stejně jako o základních účelech svěřenských fondů, tedy veřejném a soukromém, lze hovořit i o jednotlivých typech svěřenských fondů používaných v praxi. Pro lepší pochopení je vhodné začít s trustem v common law. Trust jakožto velice flexibilní právní institut by měl mít systém, který dovoluje jisté setřídění individuálních trustů dle jejich účelu a dle potřeb, ke kterým jsou tyto jednotlivé skupiny využívány. Tento systém umožňuje rozdílný přístup k individuálním skupinám lidí jak ze strany úřadů, tak i v rámci samotné funkčnosti trustu. Toto rozdělení trustů je také vhodné pro účely zakladatele (settlor), správce (trustee) a nakonec i obmyšleného (beneficiary), neboť jim poskytuje jistou strukturu, která zjednodušuje rozhodovací proces související s volbou vhodného trustu.

Inspiraci je vhodné čerpat například v Anglii, kde trusty mají sofistikovaný systém, jehož jednotlivé části jsou vhodné k různým potřebám a kde slouží jako jeden z pěti možných způsobů jak držet majetek¹⁶.

Obrázek 1: Struktura trust systému v Anglii

Krom výše načrtnuté struktury je možné trusty dělit dle dalších kategorií, living, nebo testamentary, revocable, či irrevocable, funded, či unfunded a dále taky je možné rozdělení dle typů trustů, které jsou používány v praxi. Zde se může jednat například o Insurance Trust, A Spendthrift Trust, Blind Trust a podobně. Vzhledem k tématu práce není třeba jít v tomto směru do detailu, představení tohoto rozdělení v rámci Anglického trustu je důležité k představení typů svěřenských fondů v českém právu.

občanském zákoníku, komentář § 1400 - 1474. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-7400-548-0.

¹⁶ Andrew Burrows. *English Private Law*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN: 978-0-19-966177-0.

Za zmínku stojí pouze rozdíl mezi Express a Implied trustem. Charakteristickým rysem express trustu je dle Judith Bray to, že přímo zakladatel (settlor) stanoví účel trustu a vyčlení do něj majetek¹⁷. Naopak Implied Trust není tvořen z rozhodnutí zakladatele, ale ze zákona.¹⁸

Český zákonodárce nešel v rámci rozdělení trustu takto do hloubky, nýbrž zavedl pouze 4 základní kategorie svěřenských fondů, které jsou již představeny výše. Jedná se tedy o svěřenský fond založený *inter vivos* a *mortis causa*. Druhé členění pak spočívá v účelu, pro který byl svěřenský fond založen, tedy soukromý, nebo veřejný. S dalším rozlišením, mimo zákonné dělení, se setkáváme v praxi, kdy jsou svěřenské fondy členěny podle způsobu použití nebo podle typu¹⁹. Základními typy svěřenských fondů mohou být Osobní, Rodinný, Obchodní, Charitativní, Investiční. Pro účely této práce se budu zaměřovat především na svěřenský fond rodinný, testamentární a ochranný²⁰.

Následující kapitoly možná budou působit vzhledem k názvu a zaměření práce poněkud extenzivně, ale považuji za důležité zaměřit se v mé práci i na historii svěřenských institutů a správy cizího majetku, neboť k pochopení, vysvětlení a popsání mnoha sporných otázek, které si dnes mnozí právníci pokládají, je nutné znát historické souvislosti a kontext vývoje právní vědy na našem území, neboť současná právní úprava se těmito tradičními právními předpisy v značné míře inspirovala²¹, proto je třeba se k zodpovězení těchto otázek občas vydat až k samotným kořenům tohoto institutu. Toto bude důležité především v částech zaměřujících se na rozdíly v pojetí vlastnictví a v otázkách dědického práva.

¹⁷Judith Bray. *A Student's Guide to Equity and Trusts*. First Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN: 978-0-521-15299-0.

¹⁸Tamtéž.

¹⁹Vhodný inspirační zdroj pro výčet individuálních typů svěřenského fondu poskytují jednotlivé společnosti zaměřující se na poskytování služeb související se zakládáním a správou svěřenských fondů.

²⁰Bližší rozdělení poskytují v kapitole Typy svěřenských fondů

²¹Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář Svazek IV § 1475 - 1720*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-579-5, str. XIX-XXI.

4 Správa cizího majetku - historie

Počátky svěrenských institutů, které dnes známe v podobě trustů, svěrenských fondů, či jiných obdobných institutů²², je možné pozorovat již za dob Antického Říma. K pochopení, co vedlo ke vzniku těchto institutů a s nimi spojených problémů, jejichž následky můžeme pozorovat i v dnešní době, bude následující kapitola obsahovat popis systému práva a dědického práva Antického Říma, následovat bude představení svěrenských institutů, respektive fiduciárních smluv, vzniklých v této době a následně bude popsán jejich vývoj s ohledem na změny právního systému Říma.

4.1 Antický římský

Ius est ars boni et aequi, tedy právo je umění dobra a slušnosti. Tímto Ulpiánovým výrokem by se dalo charakterizovat římské právo²³. Na tomto principu stojí i určitý právní vývoj, který proběhl v Římském právu ve vztahu k funkci dědictví a postupně dal římským úředníkům podnět a hlavně důvod vytvořit i alternativní způsoby převodu majetku, do kterých by se daly zařadit právě fiduciární smlouvy, které jsme od Římanů s jistými úpravami zdědili ve formě trustů a obdobných trust-like institutů.

4.1.1 Praetorské právo a *Ius Civile*

Oním důvodem, který dal vzniknout fiduciárním institutům byla svazující pravidla římského dědického práva stojící na úpravě občanského práva, která jsou, pokud je porovnáme, v přímém rozporu s principy, na kterých stojí novodobý Občanský zákoník, ten se snaží ponechat co nejširší prostor svobodné iniciativě jednotlivce. Tato pravidla byla značně omezující ve vztahu k vůli zakladatele a stála na teorii projevu, která byla značně formalizovaná²⁴. Postupem času však k vývoji římského dědického práva přispívala činnost praetorů, která jej velmi posunula směrem k našemu modernímu pojetí možností projevu vůle zůstavitele a povinností a možností vztahujících se nejen na něj ale i na jeho dědice, či další osoby a vtělila do něj dříve právně nevymahatelné instituty jako například *fideicommissum*. Kvůli činnosti praetorů a z jejich činnosti plynoucího *ius honorario*, které společně s *ius civile* ovlivňovalo denodenní život každého Římana je možné na římské právo, a specificky pro účely této práce dědické právo, nahlížet jako na dvojkolejné.

K pochopení dvoukolejnosti římského dědického práva je v první řadě třeba vymezit rozdíly mezi *ius civile* a *ius honorarium*, které se v rámci dědického práva lišily způsoby stanovování dědické posloupnosti a přístupu k dědickému

²²Především instituty jiných evropských zemí, které pojali institut trustu odlišným způsobem

²³BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X, Strana 23.

²⁴Bartošek Milan and Javorský Jan. *Encyklopedie římského práva*. Praha: Panorama, 1981.

řízení. Pro celkové pochopení struktury Římského práva soukromého je vhodné zmínit a popsat i další části, kterými jsou *ius gentium* a *ius naturale*.

Soukromé právo se sestávalo ze 4 částí, pro jejich vysvětlení je vhodné zkombinovat práci dvou významných Římských právníků Ulpiana a Gaiuse. Můžeme přitom vycházet z *Corpus Juris Civilis*, jakožto souhrného občanského zákoníku vydaného ve Východořímské říši za vlády císaře Justiniana a specificky ze sbírky děl římských právníků s názvem *Digesta* vydaného roku 530 našeho letopočtu.

Ulpian píše následující: *Ius naturale est, quod natura omnia animalia docuit: nam ius istud non humani generis proprium, sed omnium animalium, quae in terra, quae in mari nascuntur, avium quoque commune est*, což lze volně přeložit jako: "Přírodní řád je řádem, kterému příroda učí všem živým tvorům, tento řád nejen že není člověku cizí, ale ovlivňuje všechny tvory ať již pochází ze země, moře, či jsou ptáky."^{25,26}

Ulpian dále říká: *privatum ius tripartitum est: collectum etenim est ex naturalibus praeceptis aut gentium aut civilibus*, což lze volně přeložit jako: "Soukromé právo skládá se ze tří částí, neboť odvozeno jest buď z příkazů přírodních, příkazů národů, nebo těch vycházejíc z práva civilního."^{27,28}

Gaius v knize první (Dig. 1.1.9., Gaius 1 inst.) soukromé právo rozděluje obdobě na právo civilní a právo národů: *Omnes populi, qui legibus et moribus reguntur, partim suo proprio, partim communi omnium hominum.*, což lze volně přeložit jako: "Všechny národy, které se řídí zvyky a právem částečně používají práva svého a práva národů", tedy *ius civile* a *ius gentium*.

Poslední součást Římského soukromého práva tvoří tzv. *ius honorarium*, tedy právo tvořené Praetory, které bylo pro rozvoj římského práva zásadní.

²⁵ *Digest of Justinian: Liber I.* URL: <https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest1.shtml> (visited on 01/24/2020), Dig. 1.1.1.3, Ulpianus 1 inst., vlastní překlad.

²⁶ *The Digest or Pandects : Book 1 (Scott).* URL: https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Anglica/D1_Scott.htm (visited on 01/24/2020), Použito k překladu.

²⁷ *Digest of Justinian: Liber I.* URL: <https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest1.shtml> (visited on 01/24/2020), Dig. 1.1.1.2, Ulpianus 1 inst., vlastní překlad.

²⁸ *Digest of Justinian: Liber I.* URL: <https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest1.shtml> (visited on 01/24/2020), Použito k překladu.

Nejobecněji řečeno, se tedy Římské soukromé právo sestávalo ze 4 základních prvků, respektive práv:

- *ius civile*,
- *ius honorarium*,
- *ius gentium*,
- *ius naturale*.

Při ponechání *Ius naturale* jako základního práva všeho stranou, by se struktura římského soukromého práva, s ohledem na popis v této kapitole, dala vizuálně vyzobrazit následovně, pro popis fungování dědického práva je důležité především *ius civile* a *ius honorarium*:

Obrázek 2: Struktura soukromého římského práva

Ius civile je právo, jehož subjekty jsou Římské občany, původně vycházelo z obyčejů. Nejstarší *ius scriptum*²⁹, vykládající *ius civile*, který je nám znám je **Zákon XII desek** (Latinsky "*Lex duodecim tabularum*") z 5. století před naším letopočtem. Dle několika dochovaných informací potenciálně existovala psaná úprava již na samém počátku republiky ve formě sbírky *leges regiae*³⁰, která byla kodifikována do takzvaného *ius civile Papirianum*³¹. *Ius civile* bylo tvořeno pontifickými interpretacemi³² a komiciálními zákony³³ a v době císařství císařskými konstitucemi³⁴. Problém *ius civile* však spočíval v jeho nepružnosti, která se

²⁹ psané právo

³⁰ zákony vydávané Římskými krály

³¹ George Mousourakis. *Roman Law and the Origins of the Civil Law Tradition*. en. Google-Books-ID: SMeoBQAAQBAJ. Springer, Dec. 2014. ISBN: 978-3-319-12268-7, str.31.

³² zákony tvořeny Pontifiky, kteří vykládali právo

³³ zákony tvořeny lidovým shromážděním

³⁴ zákony tvořeny císařem

projevovala špatným přizpůsobováním změnám ve společnosti a vývoji doby, a jednoduchého a striktního určení některých zásad³⁵.

Ius honorario, neboli praetorské právo, bylo tvořeno vysokým Římským úředníkem zvaným *Praetor*. Úřad praetora byl vytvořen roku 367 před naším letopočtem Liciniovým zákonem³⁶. Praetor řídil soudní procesy a za pomoci *aequitas*³⁷ a *bona fide*³⁸ mohl ovlivňovat a řídit soudní řízení a tím i vytvářet, respektive nalézat, *ius honorarium*, jež rozvíjelo neobratné a zastaralé principy civilního práva, ze kterého vycházel a jehož principy vztahoval na skutkové vztahy, které původní *ius civile* neupravovalo. V situacích, kdy se pro svůj nedostatek formy a obsahu z *ius civile* vycházet nedalo, mohl praetor vytvořit hypotézu (*Formula in factum concepta*) skutkové podstaty, která když je naplněna, má být něco vykonáno, například má být žalovaný odsouzen, tyto hypotézy nemusely být založeny na žádných existujících normách. Praetor zároveň v řízení účastníkům umožnil podávat námitku (*exceptio*), na kterou dle civilního práva nebyl brán zřetel, nicméně pokud se v rámci *ius honorario* daná námitka prokázala, brala se v úvahu³⁹. Praetor zároveň vydával na začátku svého jednoročního funkčního období takzvaný edikt, který fakticky sloužil jako soupis honorárního práva a tímto byla odstraněna potřeba sepisovat *Ius honorarium* ve formě zákoníků.

Ius gentium je obligační majetkové právo⁴⁰, které bylo tvořeno cizineckým praetorem za účelem poskytování právní ochrany při obchodních stycích Římanů s cizinci, případně cizinců s cizinci na území Říma. V překladu právo národů kombinovalo *Ius civile*, zahraniční, především Řecké, právo a usance obchodníků. Ze své podstaty se jednalo o právní předpis jednoduchý, který nekladl na právní subjekty zásadnější formální požadavky. Ve svém důsledku tedy, obdobně jako *Ius honorarium* přispěl i rozvoji *Ius civile*, kterému se stalo podnětem k určitému zjednodušování norem, které byli rigidní, zastaralé a svojí existencí překážely⁴¹.

Ius naturale není v rámci Římské jurisprudence vždy vykládáno stejně. Dle mého názoru nejosobitější stanovisko zastává Ulpianus, který *Ius naturale* vysvětluje jako jakési nejvyšší právo působící na všechny tvory, tedy jak lidi, tak i zvířata, které jim bylo vnuknuto samotnou přírodou. V úvozovkách se tedy jedná o právo propůjčující možnost svazků mezi opačným pohlavím, plozením potomsta, či jeho výchovu. Pro téma této práce není nikterak důležité, z toho

³⁵Barbora Bednaříková. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, kapitola 1, str.3.

³⁶BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva.* 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X, str.35.

³⁷spravedlnost a slušnost

³⁸dobrá víra, dobrý úmysl

³⁹Tamtéž.

⁴⁰Například právo rodinné a dědické zůstávalo vyhrazeno zásadně civilnímu, tedy národnímu, právu a právu tvořeného praetory.

⁴¹Kincl J., Urfus V., and Skřejpek M. *Římské právo.* Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN: 80-7179-031-1.

důvodu jsem ho vynechal i ve výše načrtnutém obrázku přibližujícím strukturu římského soukromého práva a dále se jím již ani nebudu zabývat, uvedl jsem ho pouze pro úplnost⁴².

4.1.2 Dědické právo v dobách antického Říma

Po vyjasnění struktury Římského práva je tedy možné přesunout se přímo k popisu způsobu fungování Římského dědického práva. Tato část je důležitá pro historické pochopení vzniku svěrenských institutů ve starověkém Říme a pokračování dalšího vývoje těchto institutů, které mají svůj prvopočátek právě v Římské říši.

Římské dědické právo bylo prvně zakotveno v rámci *Ius civile* v Zákonu XII desek, jež dávalo římským občanům právo domáhat se svého dědického práva žalobou^{43,44}. Přes takovouto, dnes by se dalo říci, vyspělost tehdejšího římského práva však tento rigidní zákon kladl před zůstavitele v rámci jeho volnosti pořizovat o svém majetku i značné překážky a obdobně značně omezoval i samotné dědice. Z důvodu této rigidnosti římského civilního práva se začalo do popředí dostávat dědické právo, tak jak na něj nahlížel praetor, to ve svém důsledku zapříčinilo jeho dvojkolejnost⁴⁵.

Dědické právo v Říme, vycházelo z principu univerzální sukcese^{46,47}, což sehrálo spolu s pasivní dědickou legitimací významnou roli při tvorbě alternativních způsobů odkazu majetku zůstavitele.

Do doby samotného převzetí pozůstalosti byl pozůstalostí majetek ležící pozůstalostí. Ten se mohl v průběhu své existence zvětšovat, či zmenšovat. Později byla ležící pozůstalost chápána jako právnická osoba, existující po omezenou dobu, dokud nebyla převzata povoláními dědici. V případě odúmrti byl majetek *bona vacantia* a připadl *fiscusu*, tedy státní pokladně, ta ručila za pohledávky ručila do výše nabytého dědictví.

Právní důsledky přijetí dědictví tedy pro dědice znamenaly, že se stal subjektem všech práv a závazků zůstavitele. Přijetím dědictví došlo ke konfuzi (splnutí) majetku zůstavitele a dědice. Dědic tak plně ručil za dluhy zůstavitele a věřitel se tak mohl dožadovat splnění takovýchto dluhů i v případě, že bylo

⁴²Tamtéž.

⁴³Kincl J., Urfus V., and Skřejpek M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN: 80-7179-031-1.

⁴⁴Obdobně Barbora Bednařková: *Svěrenské fondy*. Institut pro uchování a převody rodinného majetku

⁴⁵Ta byla zakotvená právě z důvodu výše popsaného systému práva a jejich, pro vývoj dědického práva, dvou nejdůležitějších složek, *Ius civile* a *Ius honorario*.

⁴⁶Do dědictví spadá jmění, tedy jak majetek, tak i závazky

⁴⁷BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X.

dědictví předlužené⁴⁸. Toto mohlo mít negativní dopad i na věřitele dědice. Praetor proto dle situace uděloval *beneficium inventarii*, nebo *beneficium separationis*.

V případě určení více dědiců, přičemž někteří se dědici nestali, se uvolněné podíly poměrně přirůstaly ostatním dědicům i s právním břemenem v případě jeho existence. Tato akresence uvolněného podílu proběhla i v případě, že si to dotčený dědic nepřál.

Po zůstavitelově smrti šlo dědit na základě zákona, nebo na základě testamentu, toto zároveň určovalo i dědickou posloupnost.

Římské právo tedy rozlišovalo dvě posloupnosti:

1. *hereditas testamentaria* - dědická posloupnost na základě testamentu,
2. *hereditas legitima* - dědická posloupnost na základě zákona.

Dědická posloupnost Testamentární

Posloupnost zakládající se na testamentu, tedy jednostranného právního dokumentu ustanovujícího zůstaviteli dědice, měla přednost před posloupností zákonnou a římské dědické právo stálo na principu *Nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere potest*. Nevyčerpání celého dědictví ze strany *hereditas testamentaria*, tedy nemohlo založit právní důvod pro delaci⁴⁹ intestátních dědiců⁵⁰, v takovém případě dědil i zbytek pozůstalosti dědic povolaný na základě testamentu.

Přes fakt, že dědění na základě testamentu mělo přednost, znalo Římské právo i institut nepominutelného dědice, jednalo se o osoby v blízkém příbuzenství se zůstavitelem. Právo na část pozůstalosti se ve svých prvopočátcích vymáhalo takzvanou kverelou, tedy žalobou před soudem na zrušení testamentu. Až v pozdější době císařské měli nepominutelní dědici při jejich opomenutí zůstavitelem v závěti právo na dorovnání svého zákonného podílu bez nutnosti rušit testament⁵¹. Povinnost zohlednit nepominutelného dědice se mohl zůstavitel zprostit vyděděním daného dědice. Z počátku nemusel zůstavitel uvádět důvod, toto bylo změněno vydáním Justiniánských reforem, které taxativně vymezili důvod pro vydědění nepominutelného dědice⁵².

⁴⁸Tamtéž.

⁴⁹povolání

⁵⁰dědicové dle *hereditas legitima*

⁵¹MAREK, Karel, Redakční rada. "Časopis pro právní vědu a praxi". In: Právnická fakulta Masarykovi Univerzity v Brně (2012). ISSN: 1210-9126, 3. vydání z roku 2012, str.230.

⁵²BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X, str.147.

Z hlediska budoucího vývoje římského dědického práva a v návaznosti na to vývoje fiduciárních smluv je důležitá pouze posloupnost Testamentární. Zde bylo kladeno před testátora, i přes krok vpřed, který představoval zákon dvanácti desek a obecně i pozdější iterace *Ius civile*, mnoho překážek, které omezovali jeho testovací volnost. Tyto se projevovali například ve smyslu omezení volnosti určení dědiců v testamentu vycházejícího z rigidnosti římského civilního práva, například co do osob blíže neurčených, aneb *personae incertae* a zapříčinilo jejich dědickou nezpůsobilost. Takovéto osoby jsou určeny jen popisem, namísto jejich jména, tedy například "*dědicem budiž ten, kdo přijde první na můj pohřeb*", takovéto vymezení bylo neplatné. Původně se toto omezení vztahovalo obdobně i na pohrobky a právnické osoby⁵³, tento přístup se nicméně později obrátil v jejich prospěch⁵⁴.

Značně formalizované a omezující Římské dědické právo vycházející ve svých počátcích výhradně z *Ius civile* značně omezovalo zůstavitele a stavělo jiné občany do pozice pasivní dědické nezpůsobilost (Latinsky *Testamenti factio pasiva*) i v mnoha dalších ohledech týkajících se například pohlaví, majetku, rodinného stavu nebo typu příbuzenství⁵⁵.

Jisté řešení skýtalo použití jedné ze tří variant dědické substituce. Tato však sloužila pouze k ustanovení náhradního dědice v případě, že se dědic nemohl, nebo nechtěl dědictví ujmout a neposkytovala tak řešení dědické nezpůsobilosti⁵⁶.

Zde se naplno projevila důležitost práva praetorského a jeho důležitost na vývoj římského práva a v návaznosti na to i dalších právních systémů vzniknuvších po úpadku a následném zániku Římské říše a s tím i spojených fiduciárních institutů.

⁵³Původně mohl dědit pouze *fiscus*, tedy císařská pokladna, a až později města a obce.

⁵⁴BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X.

⁵⁵Tamtéž.

⁵⁶Kincl J., Urfus V., and Skřejpek M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN: 80-7179-031-1.

Dědická posloupnost Intestátní

V případě úmrtí zůstavitele, který nezanechal testament, popřípadě byl zanechaný testament neplatný, nastupovalo dědictví *ex lege*.

Římské právo rozlišovalo právní postavení dědiců ve smyslu povinnosti dědit na dvě posloupnosti⁵⁷:

1. *heredes voluntarii* - dobrovolní dědicové, jsou povoláni k dědictví projevem vůle nebo zachováním se ve smyslu přijetí - tedy například uhrazení pohledávky zůstavitele,
2. *heredes necessarii* - nutní dědicové, jsou povoláni k dědictví smrtí zůstavitele bez možnosti odmítnutí dědictví, tato skupina se dále dělí na další dvě podskupiny:
 - *heredes sui et necessarii* - dědici nutní a vlastní, římská rodina byla silně patriarchálního charakteru a vztahy se rozlišovaly na takzvané agnátské a kognátské. Paterfamilias, tedy otec rodiny měl moc na členy jeho rodiny. Tito členové, kteří v době zůstavitelovi smrti spadali pod jeho moc se stali členy této podskupiny. Do vzniku *beneficium abstinendi* v rámci praetorského práva neměli možnost dědictví odmítnout.
 - *heredes necessarii* - jedná se o otroky, kteří byli v testamentu zároveň osvobozeni, neměli možnost dědictví odmítnout. Pokud byl nicméně v testamentu jako dědic označen otrok v moci jiného římského občana, stal se dědicem onen římský občan.

V souvislosti s dalším vývojem v rámci praetorského práva vyhradil dědicům praetor takzvané *beneficium abstinendi*, které jim umožňovalo vzdát se dědictví a přesto, že stále byli dědici dle *ius civile*, zabraňovalo také možnosti podávání žaloby zůstavitelových věřitelů proti těmto dědicům⁵⁸.

S dalším vývojem římského práve se rozvíjela i intestátní dědická posloupnost, kterou vnímalo jinak *ius civile*, pro které bylo rozhodující příbuzenství agnátské a *ius honorarium*, pro které bylo rozhodující příbuzenství kognátské. Rozdíly mezi oboumi soustavami byly smazány Justiniánovými novelami, ty založili novou posloupnost, která byla velice podobná naší moderní úpravě dědění ze zákona a jednotlivým třídám.

⁵⁷BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X, str.141.

⁵⁸Tamtéž.

4.1.3 Jiná pořízení pro případ smrti

V rámci Římského práva a zvyklostí bylo možné přenechat určitou část majetku někomu, kdo nebyl dědicem, formou takzvaného legata (v překladu odkazu), jedná se o takzvanou singulární sukcesi. Povinnost převést majetek formou odkazu mohla být uložena pouze testamentárnímu dědici. Tento způsob převodu majetku byl u Římanů velice oblíbený. Smyslem legatu bylo, aby dědic po smrti zůstavitele poskytl nějakou část pozůstalosti jiné osobě. Často se však stávalo, že legatum tvořilo celou pozůstalost, což z hlediska nastavení římského práva nic nepřinášelo dědici, který nejenže neměl žádný prospěch z dědictví, ale stal se fakticky pouhým vykonavatelem závěti s z toho plynoucími obligacemi. Takováto přetěžovaná dědictví pak byla často dědici odmítána⁵⁹. Testament bez dědice však nemohl v římském dědickém právu existovat, takovýto testament se tedy stal nulitním. Další důsledek odmítnutí dědictví zahrnoval užití intestátní poslušnosti a neplatnost všech dispozic v počátečním testamentu. Aby se předešlo těmto důsledkům, které byly škodlivé pro všechny zúčastněné strany, začali Římané proti tendenci ukládat dědici příliš mnoho odkazů vydávat zákony⁶⁰.

Dále byl tento způsob zatížen formálními požadavky na jeho formu, z tohoto důvodu se začaly vyčleňovat i jiné postupy převodu majetku, které nebyly zatíženy takovou formálností⁶¹. Jeden z těchto postupů byl již výše zmíněný fideikomis, jehož splnění bylo ve svých prvopočátcích svěřeno dědici čistě na základě důvěry. Faktem však nadále zůstávalo, že fideikomis nebyl právně vymahatelný a tím pádem nebylo možné splnění zůstavitelova přání požadovat formou žaloby⁶².

4.1.4 Fideikomis v Antickém Římě

V důsledku faktických omezení kladených na *legatum* a obecně na římské dědické právo, ať již dle *Ius civile*, nebo *Ius honorario*, se tedy, již za dob Římské republiky, začal vyvíjet i jiný, zprvu neformální, institut k účelu převodu majetku po smrti zůstavitele, který byl potřebný pro specifické, *Ius civile* přehlížené, situace v rámci dědění ve smyslu dědické nezpůsobilosti, kladené přísnosti na formu testamentu, či situací, kdy chtěl zůstavitel vyjádřit určité jeho přání ohledně nakládání s majetkem⁶³.

⁵⁹BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X.

⁶⁰Jakob Fortunat Stagl. *lex Falcidia*. en. ISBN: 9780199381135 Library Catalog: oxfordre.com. Apr. 2018. DOI: 10.1093/acrefore/9780199381135.013.8272. URL: <https://oxfordre.com/classics/classics/classics/view/10.1093/acrefore/9780199381135.001.0001/acrefore-9780199381135-e-8272> (visited on 06/01/2020).

⁶¹*Fideicommissum – Iurium Wiki*. URL: <https://wiki.iurium.cz/w/Fideicommissum> (visited on 01/22/2020).

⁶²Tamtéž.

⁶³Takovouto možnost neposkytovalo ani civilní ani honorární právo, mohlo se jednat například o předání majetku nezpůsobilým dědicům, tedy například cizincům, či použití ma-

Tímto institutem byly takzvané *fideikomisy*, respektive fiduciární smlouvy. Podstata *fideikomisu*, na který lze nahlížet jako otce současně používaného trustu a obdobných fiduciárních institutů používaných jako suplementy nebo substituty klasického dědění, respektive převodu majetku, spočívala v tom, že zůstavitel v testamentu žádal jím určenou osobu (především univerzálního dědice), aby po jeho smrti naplnil určité zůstavitelovo přání. Toto přání spočívalo nejčastěji v převodu části zůstavitelova majetku na jinou osobu, než na určené dědice. Jak již je poznamenáno v úvodu, slovo *fideicomisum* se dá volně přeložit jako "tvé důvěře svěřuji", toto označení bylo výstižné, protože tato žádost se opravdu zakládala čistě na důvěře mezi zůstavitelem a osobou jím určenou, šlo tedy pouze o formální obligaci. Fideikomisář (rozuměj osoba v jejíž prospěch má být plněno) se tedy nemohl žalobou domáhat svého práva. Tato žádost se obvykle připojovala ke kodícilu^{64,65}.

Hlavní výhody tohoto institutu spočívaly právě v převedení majetku i osobám nezpůsobilým dědit podle *Ius civile* a dále možnost zřídit ho bez složitějších formálních požadavků⁶⁶.

Běžné byly univerzální fideikomisy, kterými se měl převádět celý zůstavitelův majetek. Touto formou šlo, především díky fakticky neexistující regulaci a malým nárokům na formu, obejít principy dědického práva, dědic si při tom nemohl zpočátku strhnout falcidiální quartu tak, jako tomu bylo u odkazu. Tato forma převodu majetku však nebyla možná (uskutečnitelná) bez součinnosti dědice, ten musel jako univerzální dědic dědictví přijmout, což bylo v případě, kdy by měl majetek celý převést (obdobně jako u odkazu), pro dědice nevýhodné a opět by se stal pouhým vykonavatelem závěti ale se všemi obligacemi vycházejícími z toho, že dědictví přijmul, dědic tedy ručil za dluhy zůstavitele, přičemž krytí ze strany fideikomisáře bylo pouze obligačního rázu. Je však pravdou, že po dlouhou dobu, po kterou nebyl fideicomis právně zakotven a nebyla mu přiznána právní závaznost⁶⁷ mohl dědic dědictví v zásadě přijmout a neřídit se zůstavitelovým přáním vyjádřeným v rámci fideicommissu.

Dle Barbory Bednaříkové je možné hledat prameny takovéto konstrukce v římských *commendationes*, neboli mandátech. Ty spočívaly v předání jisté věci osobě blízké na smrtelném lóži k jejímu uchování obdobně se však jednalo pouze o nevymahatelnou morální obligaci⁶⁸.

jetku k nějakému opakujícímu se úkonu, Gaius II, 246

⁶⁴Michal Skřejpek. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN: 978-80-7380-334-6.

⁶⁵Leopold Heyrovský. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 4., opr. vyd. Praha: J. Otto., 1910.

⁶⁶Barbora Bednaříková. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2., aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

⁶⁷Ta mu byla přiznána až za vlády Císaře Augustiana.

⁶⁸Johnston D. *Roman Law of Trusts*. Oxford: Claredon Press, 1988.

A právě *commendationes* představovali inspiraci ke zrození konstrukce i pozdějšího fideikomisu. Ten se však od mandátu liší v tom, že umožňuje kromě předání určitého majetku i předání určitého úkolu, týkajícího se tohoto majetku, fiduciáři u smrtelného lóže, který měl daný úkol vykonat vůči třetí osobě, tedy fideikomisáři. Fiduciář tedy takto označený majetek držel a spravoval a při splnění či nesplnění určité zůstavitelem uložené podmínky měl fiduciář daný nerozdělený majetek předat zůstavitelem určené osobě.

Tento typ fideikomisu se však stále velmi lišil od našeho českého svěřenského fondu, či trustu v Québecu, tak jak jej známe dnes. Zde narážím na, dle mnohých zásadní problém přijímání trustu do Evropských právních řádů, tím je pojetí vlastnictví (viz kapitola 7.9 Rozdílné pojetí vlastnictví). V době Římské se totiž stále nejednalo o účelově určený majetek dle Lepaulla tak jak jej známe u nás, nebo v Québecu. Tehdejší institut by se dal mnohem více připodobnit k úpravě trustu ve Skotsku, Americkém státě Louisiana, nebo v Jihoafrické republice, v těch se fiduciář stává vlastníkem, avšak se značným omezením, jedná se tedy v zásadě o vlastnictví *sui generis*⁶⁹.

4.1.5 Legislativní činnost směřující ke změnám v odkazech a fideikomisech

Používání odkazů bylo u Římanů velice rozšířené a oblíbené. Problémem však bylo, že jimi přetěžovali dědictví, která pak byla odmítána. Bylo proto žádoucí, aby se zřizování odkazů určitým způsobem omezilo. To s ohledem na budoucí vývoj, který směřoval ke sloučení odkazů a fideikomisů ovlivnilo i samotný fideikomis.

Lex Falcidia

Zákon přijatý v roce 40 př. Kr. směřoval k omezení odkazů. Nově musel dědic obdržet minimálně jednu čtvrtinu aktivní pozůstalosti ve formě takzvané Falcidiánské kvarty. Zůstavitel tak mohl za pomoci odkazu odkázat maximálně 3/4 svého majetku. Tento zákon měl vést k tomu, aby dědicové byli motivováni přijímat dědictví právě z důvodu obdržení minimálně jedné čtvrtiny z celého dědictví a zůstavitelova vůle, která byla vyjádřena ve formě odkazu, byla respektována⁷⁰.

SC Trebellianum

Jak již jsem však popsal výše tento institut byl stále právem neupravený. Toto se však s jeho vývojem zanedlouho změnilo neboť za dob vlády císaře Augusta byla fideikomisům přiznána právní závaznost. Následně za vlády Nera

⁶⁹Lionel D. Smith. *Re-imagining the Trust: Trusts in Civil Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN: 978-1-107-01132-8.

⁷⁰BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X.

s vydáním normativního právního aktu s názvem *Senatus Consultum Trebelianum* Senátem z roku 56 našeho letopočtu, tedy již z dob císařství, bylo právně upraveno fungování fideikomisu. Tato právní úprava stanovila, že po vydání dědictví fideikomisáři mají žaloby z aktiv a žaloby věřitelů směřovat výhradně vůči němu⁷¹. Fiduciář tedy získal *exception restitutae hereditatis*, Která právě toto zaručovala⁷² ZDROJ. Univerzální fideikomisář nesl tíži dokazu, nemohl si však srazit čtvrtinu pro sebe.

SC Pegasianum

Stále však v rámci fideikomis u existoval zásadní problém, který spočíval v tom, že dědic dědictví častokrát odmítl, to mu však koneckonců zaručovala samo římské právo.

Toto částe odmítání, a problém ve smyslu toho, že tíhu odkazu nesl právě dědic, přijetí dědictví ze strany fiducáře vyřešila až *Senatus Consultum Pegasiana*. Ta rozšiřuje na fideikomisy ustanovení *Lex Falcidia*, dědic měl tedy nyní možnost strhnout si z dědictví falcidiánskou kvartu, tedy čtvrtinu převáděného majetku⁷³, jelikož tvůrci chtěli, aby dědic přijímal dědictví dobrovolně. Tvůrci SC tedy zavádějí také povinou 1/4 dědictví pro dědice, s tím, že pokud není zaručena zůstavitelem je možné, aby si ji dědic sám podržel pro sebe. V případě toho, že by se zdráhal dědictví přijmout, je možné k přijetí a následnému vydání celého dědictví donutit, bez nebezpečí placení pozůstalostních dluhů.

Fideikomis s takto vymezenými možnostmi začal být v průběhu času v praxi využíván pro rozšíření možností projevení vůle ze strany zůstavitele. Takto vyčleněný majetek se nazýval fideikomisární substituce jeho specifické případy rodinný fideikomis. Ten hrál zásadní roli v případech ochrany majetku zámožných římských rodin. Takovýto nerozdělený majetek je spravován výhradním dědicem kterého zůstavitel vybral a nemůže být rozprodán ani rozdělené. jeho účelem je hmotné zabezpečení římské rodiny pro další generace ZDROJ BONFANTE, Pietro. *Institute of Roman law*. 9. vydání. Brno: ČS.A.S. Právnický, 1932. Knihovna českého akademického spolku "Právnický" v Brně. s. 714-715.

Částečně bych tedy tuto část uzavřel s tím, že i přes dlouhou cestu, kterou musel fideikomis ještě ujít, aby se z něj vyvinuly trust-like instituty dnešní podoby, je zřejmé, že právě zde se začal vyvíjet tento v dnešní době, minimálně v jiných koutech světa, tak často využívaný institut. V římském právu však existovaly i další instituty pro převody majetku, výkladem výše jsem tedy nevyčerpal všechny římským právem umožněné možnosti, jednou z těchto možností

⁷¹Frýdek Miroslav, Pavel Salák, and Renata Veselá. *Římské právo pro bakaláře*. Brno: Masarykova Univerzita, 2009. ISBN: 978-80-210-5002-0, Str. 185.

⁷²*Encyclopedic dictionary of Roman law*. en. Google-Books-ID: oR0LAAAAIAAJ. American Philosophical Society, 1968. ISBN: 978-0-87169-432-4, Str. 460.

⁷³Michal Skřejpek. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN: 978-80-7380-334-6.

představuje například darování pro případ smrti.

TOTO DOPLNIT Kodícil tvořil v této době společně s legatem a fideikomisem

4.2 Historie svěrenských fondů u nás a ve světě

Není pochyb, že Římská říše a následnické státy (Západořímská říše a Byzantská říše) měli zásadní vliv na rozvoj dědického práva, fideikomisu a práva jako celku, nejen na svém území, ale i ve státních útvarech zbytku Evropy, do které se římské právo jako poměrně vyspělý konstrukt šířilo, a potažmo i celého světa.

Za vlády císaře Justiniána kdy bylo římské právo a římská právní kultura na svém vrcholu, na naše území začaly přicházet první slovanské kmeny, které poté dali v 9. a 10. století vzniknout základu Českého státu. Celkový historický vývoj na našem území byl, dalo by se říci až do pádu socialismu a několika následujících let, poměrně turbulentní a s tím šel ruku v ruce i vývoj právní kultury a práva jako takového.

Co se historie svěrenských fondů týče, tak ⁴

—Koment

Doplnit úpravu za dob království/monarchie a první republiky a vývoj svěrenských institutů jinde ve světě, držet se struktury popsané v druhém paragrafu v kapitole druhé, to znamená popsat i vznik trustu. Dále popsat zrušení svěrenských institutů v období první republiky a úplné zrušení po druhé světové válce.

4.2.1 České území

4.2.2 Vývoj v Anglii

4.3 Recepce právní úpravy Svěrenského fondu z právního řádu provincie Quebec

Trust si postupem času získal na mezinárodní scéně velkou oblibu. Mnoho autorů v souvislosti s tímto tvrdí, že přijetí tohoto fiduciárního institutu je nezbytné. Stejně stanovisko zaujímá i zákonodárce v důvodové zprávě, kdy hned na začátku říká následující: *”Generální úprava správy cizího majetku je hospodářsky, sociálně i právně velmi potřebná a v našem soukromém právu je její nedostatek citelný.”*⁷⁴.

Obdobné stanovisko zastává i profesorka Madeleine Cantin Cumyn, která nicméně vidí benefit trust like institutů v rámci systémů civil law především v jejich business potenciálu. Společně s tím dodává, že implementace těchto institutů může v Evropských zemích představovat velkou výzvu a být méně atraktivnější, neboť, na rozdíl od zemí používajících systém common law, jsou svázané

⁴Zde bude nějaká informace

⁷⁴Důvodová Zpráva NOZ. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (visited on 03/03/2020).

restrikcemi v rámci svého dědického práva⁷⁵ a z toho důvodu by se nemuseli používat tak výrazně k převodům rodinných majetků⁷⁶, jako tomu bylo většinou v zemích používající systému common law a trustu.

I na toto by se dalo pohlížet jako na jeden z důvodů, proč zákonodárce přímo neupravil určité náležitosti ve vztahu svěřenských fondů k dědickému právu. Právě v tomto ohledu zůstalo nejvíce mezer, což je vzhledem k úpravám, kterými prošly ostatní právní předpisy s ohledem na přijetí trustu zarážející⁷⁷, nelze však tvrdit, že zákonné mezery existují pouze ve vztahu k dědickému právu, nicméně jsou zde největší. Lze se domnívat, že takováto nedostatečná úprava nahrává zůstavitelově testovací svobodě, neboť zákonodárce nechtěl takto omezit možnost zakladatele pořizovat o svém jmění a znevýhodnit tak typ svěřenského fondu *mortis causa* a omezit obecné používání svěřenských fondů pouze k business účelům⁷⁸.

Samotný inspirační zdroj pro převzetí nové právní úpravy si český zákonodárce vybral v Občanském zákoníku provincie Quebec. Jak již napovídá sama důvodová zpráva, bylo tomu tak kvůli tomu, že si Quebecké právo zachovalo svůj výrazný charakter kontinentálního práva, jemuž tento institut common law funkčně přizpůsobilo⁷⁹.

Do Quebeckého právního řádu byl trust přejat s mírou adaptace odpovídající rozdílné právní kultuře z klasické konstrukce trustu v anglosaském právu. Do Quebeckého právního řádu tak byl přejat v zásadě pouze Express trust, jiné druhy trustů jejichž vznik stojí zásadně na principech common law jako je Resulting (Výsledné)⁸⁰, nebo Constructive (Sestrojené)⁸¹ a subsequentně instituci⁸² a nápravný⁸³ trust nebyli přijaty, neboť se v jejich případě jedná o implicitní vznik (viz. kapitola Úvod do historických počátků svěřenství a svěřenských fondů), který je v systémech civil law vhodně řešen pomocí obligačních vztahů⁸⁴.

Tuto část je možné uzavřít se závěrem, že analogickým převzetím pasáží z Quebeckého občanského zákoníku, upravující trust, došlo k implementaci institutu, který není svázán podmínkami uvedenými v dědickém právu. Toto

⁷⁵Lionel D. Smith. *Re-imagining the Trust: Trusts in Civil Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN: 978-1-107-01132-8, Madeleine Cantin Cumyn, strana 14.

⁷⁶A to i přes to, že historicky jak trust, tak i kontinentální fiduciární instituce byly používány zejména k mezigeneračním převodům majetku.

⁷⁷Například daňové normy.

⁷⁸Příkladem mohou být fondy kolektivního investování.

⁷⁹Důvodová Zpráva NOZ. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (visited on 03/03/2020).

⁸⁰Chybí-li podstatná náležitost základního aktu, majetek je převeden bez právního důvodu.

⁸¹Bez důvodné obohacení.

⁸²Vznik je postaven na základě deklaratorního rozsudku.

⁸³Vznik je postaven na základě konstitutivního rozsudku.

⁸⁴Tichý, Luboš, Kateřina, Ronovská. a Kocí, Milos. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: centrum právní komparatistiky PFUK v Praze, 2014, Vít Zvánovec, Založení svěřenského fondu se zvláštním důrazem na oddělení majetku.

ostatně uznávají i autoři v rámci komentářové literatury jako je například Miloš Kocí⁸⁵, ale najdou se i tací, kteří v takovéto transplantaci spatřují chybu a právní ustanovení svěřenského fondu vykládají ve vztahu k dědickému právu jinak, například Vlastimil Pihera⁸⁶. Nicméně ať se ztotožním s jakýmkoliv z těchto prodů, je nesporné, že svěřenský fond, hlavně tedy testamentární, otevřel spoustu nových dvěrů, do kterých bych rád v průběhu práce vstoupil a představil možnosti, které se v nich nacházejí primárně ve vztahu k mezigeneračnímu převodu majetku.

PŘEPSAT Je poměrně logické, že při pátrání po vhodném institutu zákonodárce sledoval 10 stopy kontinentální právní kultury tam, kde se nejspíše střetávala s common law a docházelo tak k určité "amalgamaci". Nicméně další adeptské právní řády, Skotsko, Louisiana a JAR přinášejí poněkud problematičtější koncepci vlastnického práva (kdy se svěřenský správce se stává vlastníkem, ovšem s takovými omezeními, že se jeho vlastnické právo stává v zásadě vlastnictvím sui generis)¹¹. A právě v tomto aspektu se projevuje originalita CCQ, která sahá po tzv. "Lepaullově vlastnictví". Smith

—Koment

Následně popsat znovuzavedení těchto institutů v roce 2014, převzetí z Quebecké právní úpravy a popsat i novelu z roku 2018 - na základě stížnosti ministrů a vrchního státního zastupitelství, odkázu poté na další kapitolu věnující se této novelizaci.

Tyto instituty v mnohém navazují na starší instituty používané již za dob antického říma a později v Česku, Československu, jejich tradice a dále na to dobré, na co se ohlížíme.

Existují i právní úpravy, respektive země, které kontinuálně využívali tohoto institutu.

Pro další pochopení takto flexibilního institutu a možnosti z něho vycházejících pro převody rodinného majetku je nejprve nutné vysvětlit dvě věci. První z těchto věcí je samotná úprava svěřenského fondu, kterou obsahuje kapitola následující, věcí druhou je pak samotný základ institutu správy cizího majetku a trustu, tedy jeho struktura a základní premisy a historické souvislosti vedoucí až k podobě tohoto institutu tak, jak jí známe dnes, ať již se jedná o historické souvislosti sahající až k dobám Římské říše, nebo znovupoložení si otázek, které si kladli slavní právníci 20. století a snahu zodpovědět je.

S výše uvedeným je již jistě mnohem pochopitelnější konstrukce CCQ a z něho vycházejícího OZ:

§1260 CCQ : "A trust results from an act whereby a person, the settlor, transfers property from his patrimony to another patrimony constituted by him

⁸⁵Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. § 976 - 1474*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-546-7, Strana 1996 až 1999.

⁸⁶Spáčil J. a kolektiv. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474)*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-499-5, Strana 1186 až 1189.

which he appropriates to a particular purpose and which a trustee undertakes, by his acceptance, to hold and administer.”

Trust vzniká na základě jenání osoby, zakladatele, který převádí majetek ze svého jmění do jiného jmění jím zřízeného, které vyčlení ke konkrétnímu účelu a kterého se akceptací ujme správce, aby jmění držel a spravoval.

§ 1448 pak zní: (1) Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat.

1265. Acceptance of the trust divests the settlor of the property, charges the trustee with seeing to the appropriation of the property and the administration of the trust patrimony and is sufficient to establish the right of the beneficiary with certainty.

Akceptací správcem zakladatel pozbývá majetek, správci vzniká povinnost respektovat přivlastnění majetku (účelu) a (povinnost) spravovat jmění trustu a (akceptací) je na jisto postaven vznik práva obmyšleného.

§ 1448 (2): (2) Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku a svěřenský správce je povinen ujmout se tohoto majetku a jeho správy.

1261. The trust patrimony, consisting of the property transferred in trust, constitutes a patrimony by appropriation, autonomous and distinct from that of the settlor, trustee or beneficiary and in which none of them has any real right.

Jmění trustu sestávající se z majetku převedeného do trustu, tvoří jmění přivlastněné účelu, autonomní a oddělené od jmění zakladatele, správce nebo obmyšleného a takové (jmění), ke kterému nemá žádný z nich jakékoliv věcné právo.

§ 1448 (3): (3) Vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu vykonává vlastním jménem na účet fondu svěřenský správce; majetek ve svěřenském fondu však není ani vlastnictvím správce, ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno.

5 Dědické právo v České republice

Svěřenský fond je třeba v rámci mezigeneračního převodu majetku, respektive práv a závazků, vnímat především, krom jiných, spíše okrajových forem, jako alternativu či suplement klasické možnosti převodu věci, (ať už se jedná o věc nemovitou, movitou, zastupitelnou, hromadnou etc.) tedy převodu v rámci dědického řízení, který potvrzuje soud.

Zde záleží na optice, kterou nahlédneme na svěřenský fond a na otázku, zda je svěřenský fond považován za dědice, účastní se dědického řízení a převod vyčleněné věci tedy ve svém důsledku potvrzuje soud, nebo stojí mimo toto řízení a věci vyčleněné do svěřenského fondu nejsou součástí pozůstalosti.

Takovéhoto klasického převodu lze ze strany zůstavitele dosáhnout různými způsoby, respektive instrumenty, které jsou upravené v rámci Dědického práva. Jedná s primárně o intestátní posloupnost ve chvíli, kdy zůstavitel o svém majetku nepořídil, popřípadě je majetek převeden na dědice v souladu s přáním, které vyjádří zůstavitel, zde se jedná o porízení pro případ smrti. Na základě tohoto přání, nebo ze zákona, vzniká dědicům dědický titul, přičemž je možné dědit i na základě několika dědických titulů, tzn. kumulace dědických titulů. V dalším případě pak vzniká jiným osobám, v jejichž prospěch zřídil zůstavitel odkaz pohledávka za dědici.

Za dědice je možné zvolit i právnickou osobu, například nadaci, ta je ale nadána právní subjektivitou a dle § 311 Občanského zákoníku se do ní vyčleňuje majetek povoláním za dědice, je tedy nepochybné, že ustanovení o nepominutelném dědici je zde plně uplatnitelné.

Se svěřenským fondem je to ovšem složitější a dle výše zmíněné optiky, kterou na svěřenský fond nahlížíme může, ale zároveň nemusí být účastníkem dědického řízení a s ohledem na to se na něj buď budou, nebo nebudou vztahovat jednotlivé ustanovení dědického práva.

Při založení svěřenského fondu *mortis causa* zákonem povolenou cestou, tedy porízením pro případ smrti je však nutné uvažovat nad právní úpravou vztahující se k tomuto právnímu jednání. To samo o sobě poskytuje v § 1492 ochranu nepominutelným dědicům a je tedy otázka, zda je toto bez dalšího na takovýto způsobem vyčleněný majetek aplikovatelné.

Aby tedy bylo možné hovořit o výhodách, které svěrenský fond oproti klasickému dědění⁸⁷ poskytuje a rozebrat jednotlivé výše nastíněné problémy, je třeba čtenáře stručně obeznámit s právní úpravou dědictví a jeho funkcí v rámci mezigeneračního převodu majetku a to zejména v bodech, ve kterých dochází k, právní obcí vnímaným, kolizím⁸⁸ obou právních úprav.

Tyto kolize spočívají především v úpravě pozůstalosti, respektive dědického řízení, vydědění a s ním související ochranou nepominutelného dědice.

Převod práv a závazků je bez pochyby nejčastější formou mezigeneračního převodu majetku. Dědické právo je obecně upraveno převážně v paragrafech 1475 až 1720, přičemž důležitou součástí tvoří Díl 5, který upravuje institut nepominutelného dědice.

5.1 Stručný úvod do právní úpravy dědictví

V rámci české právní úpravy vzniká dědické právo smrtí zůstavitele, ten kdo zemře společně se zůstavitelem, nebo před ním, není způsobilý dědit⁸⁹. S ohledem na toto je vhodné poukázat na formální požadavky právní úpravy na zůstavitele a dědice. Nejobecnějším formálním požadavkem kladeným na zůstavitele, je pořizovací způsobilost, respektive nezpůsobilost. Obecně zákon neklade žádné překážky tomu, aby bylo jmění zůstavitele součástí dědického řízení, a aby tak mohlo přejít na jeho dědice. Je nicméně omezen způsob, který může zůstavitel použít k vyjádření své vůle o tom, jakým způsobem má toto převedení proběhnout. To znamená, že zůstavitel je omezen ve způsobech, kterými může pořizovat o svém majetku pokud byl nezletilcem, který nedovršil věku patnácti let, popřípadě pokud by byl omezen ve svéprávnosti⁹⁰. Tyto ustanovení dopadají pouze na porízení pro případ smrti, dědění na základě dědického titulu ze zákona tímto není dotčeno.

Množina požadavků kladených na jednotlivé dědice, jinak řečeno tedy náležitosti, které dědicové musí splňovat, aby mohli být dědicky způsobilí, je z rozhodnutí zákonodárce širší. Ve chvíli, kdy tyto požadavky nejsou naplněny nebo je porušena nějaká povinnost kladená na dědice, není umožněno danému dědici nabýt celou pozůstalost, nebo její část.

⁸⁷Tedy převodu majetku v rámci dědického řízení (jakožto instrumentu převodu majetkových práv v rámci dědického řízení), tohoto lze dosáhnout mnoha způsoby upravenými právě v rámci Dědického práva, především se jedná o porízení pro případ smrti.

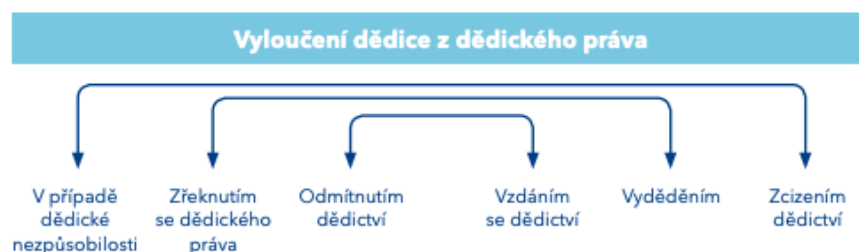
⁸⁸Rozdílný pohled je představen v části Systémové nedostatky a návrhy na řešení, existují dva názorové proudy, přičemž jeden z nich, který zastává především Kocí v komentáři k Občanskému zákoníku kontrastuje s názory jiných autorů, mezi ty je možné zařadit Piheru, Svejkovského, Koláře a Horna.

⁸⁹Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. 2012, § 1479.

⁹⁰Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. 2012, § 1525 až § 1528.

Z tohoto vyplývá, že aby byl dědic způsobilý dědit, musí splňovat jak pasivní, tak i aktivní podmínky na něj zákonem kladené. Aktivní podmínky, které musí dědic splňovat jsou vymezeny v §1481-1482 Občanského zákoníku (Dědická nezpůsobilost), aby dědici svědčila dědická způsobilost, nesmí se tedy dopustit ani jednoho z vymezených jednání. Pokud se ho dopustí, může být ještě způsobilý dědit, pokud mu zůstavitel dané jednání výslovně odpustí. A podmínky pasivní, které ve své podstatě spočívají pouze v tom, že dědic musí být buď právnická, nebo fyzická osoba. Tato pasivní podmínka je nesmírně důležitá ve vztahu ke svěřenským fondům, neboť svěřenský fond není považován ani za jednu z těchto osob.

Jako jistou podskupinu k aktivním podmínkám bych dále zařadil i ostatní skutečnosti vylučující dědice z dědického práva, které mohou nastat na straně dědice, tedy již uvedená dědická nezpůsobilost, či další jednání na straně dědice, tak i na straně zůstavitele. Co se tedy tohoto vyloučení dědice z dědického práva v rámci aktivní podskupiny týče, Občanský zákoník taxativně vymezuje následující důvody k němu vedoucí:

Obrázek 3: Vyloučení dědice z dědického práva⁹¹

Vyloučení z dědického práva se obecně dá rozdělit na důvody závislé na jednání dědice a nezávislé na jednání dědice. Do první skupiny patří ve své podstatě dědická nezpůsobilost, zřeknutí, odmítnutí, vzdání se a zcizení dědictví. Do druhé skupiny patří vydědění.

Jednotlivé důvody vylučující dědice z dědického práva:

Dědická nezpůsobilost je upravena v § 1481 až § 1483, jedná o případy, ve kterých se dědic dopustil úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, nebo jeho blízkým, popřípadě pokud se dopustil zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, spočívající v lstivém svedení k projevu poslední vůle, popřípadě donucení k tomuto projevu, překažení projevu, zatajení, falšování a podvrhnutí nebo zničení porřízení. Dědic se i přes toto stává způsobilým, pokud mu zůstavitel výslovně tento čin prominul.

Zřeknutí se dědického práva je upraveno v § 1484 a stanovuje, že se dědic může předem zříci dědického práva, nebo práva na povinný díl smlouvou se zůstavitelem. Tato smlouva může působit jak proti samotnému dědici, tak i proti jeho potomkům, jedná se o dispozitivní ustanovení občanského zákona a záleží tedy na vůli smluvních stran, aby si mezi sebou toto upravili. Smlouva musí být uzavřena formou veřejné listiny.

⁹¹ Informační brožura. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/informacni-brozura> (visited on 02/03/2020).

5.2 Nepominutelný dědic

V dědickém právu nová úprava směřuje především k poznání a respektování skutečné vůle a pohnutek zůstavitele, které jej vedly k určitému právnímu jednání, přes toto však zákonná úprava dědického práva staví před zůstavitele i určité podmínky a požadavky. Jednou z těchto podmínek je institut nepominutelného dědice.

5.3 Vydědění

Ahoj

5.4 Pozůstalost

Ahoj

5.5 Procesní aspekty dědického práva

Ahoj

6 Svěřenský fond jako nástroj mezigeneračního transferu majetku

V rámci důvodové zprávy k Novému Občanskému zákoníku uvedl zákonodárce velice zajímavou myšlenku: *Návrh vychází z ideje, že funkční určení soukromého práva je sloužit člověku jako prostředek k prosazování jeho svobody. Účel občanského kodexu je umožnit i garantovat svobodné utváření soukromého života, a ponechat tedy co nejširší prostor svobodné iniciativě jednotlivce. Proto také osnova klade zásadní důraz na hledisko autonomie vůle.*⁹² Tato idea se zásadně projevila v oblasti správy majetku, kde představuje základní východisko pro nově zavedený institut svěřenského fondu, a dalších obdobných forem správy majetku, a staví na základním stavebním kamenu pro rekodifikaci soukromého práva. Tímto stavebním kamenem není nic jiného, než pohled na soukromé právo jako na právo, které má v soukromé sféře sloužit subjektům práva jako prostředek prosazování svobody a vytváření svobodného prostoru a iniciativy k vlastním řešením určitých problémů.

Velkou součástí této části práva tvoří právo majetkové relativní a absolutní. Existence takovéto úpravy je naprosto zásadní pro lidi, kteří v průběhu svého života kumulovali majetek a otázka předání, udržení či rozmnožení, ať už vůči sobě, nebo jiným osobám, takto naakumulovaného majetku je pro ně tedy zásadní.

Je nepochybné, že v případě, kdy se vlastník tohoto majetku, respektive jmění, rozhodne svůj majetek svěřit jinému subjektu do správy, za jakýmkoliv účelem, tedy rozmnožením, zařízením převodu, správy a podobně, bude primárně vybírat z možností jemu představených zákonem. Těchto možností je mnoho, majetek bývá pravidelně spravován na základně smlouvy, standardně příkazního typu, osobami určenými v této smlouvě, standardně jimi může být investiční fond, záložna, družstvo, jiný k tomu pověřený správce či banka.

Nově lze kromě výše zmíněných druhů správy majetku a jiných, pro běžné občany poněkud exotičtějších způsobů správy majetku, jako je vložení majetku do ústavu⁹³, obchodní korporace či fundace⁹⁴ nebo využití i různých dalších nástrojů jako jsou různá spoření s investiční složkou či investičních fondů⁹⁵, využít i jednotlivé formy svěřenského fondu.

Zajímavé je zmínit i možnost využití zahraničních trust-like struktur, je ale nutné vzít na vědomí, že Česká republika není signatářem Haagské konvence o právu uplatnitelném na trusty a jejich uznávání a funkčnost těchto institutů, v

⁹² Důvodová Zpráva NOZ. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (visited on 03/03/2020), Strana 20.

⁹³ V tomto případě zásadně za účelem sledujícím veřejný prospěch.

⁹⁴ Nadační fond a nadace, kdy musí být obdobně sledování společensky nebo hospodářsky prospěšný účel.

⁹⁵ Zákon č. 240/2013 Sb., Zákon o investičních společnostech a investičních fondech. 2013.

praxi České právní úpravy tak může být, oproti zemím, které jsou signatáři a mají vyřešené kolizní normy, jako je například Itálie, problematický^{96,97}.

–Koment

Popsat jak je v momentální právní úpravě vyložen institut svěrenského fondu a jaké možnosti poskytuje.

Česká právní úprava zakládá mnoho možností, které lze použít k převedení majetku. Těmito mohou být klasické aktivní způsoby běžně využívané na denní bázi všemi z nás, zahrnující například koupi, darování či výměnu. Lze nicméně použít i méně častých možností jako vydržení, nebo i zakládání právnických osob sloužících za účelem převodu majetku jako je například nadace. Troufám si však tvrdit, že nejčastější jsou způsoby upravené v rámci dědického práva počínajících od nabytí majetku na základě dědického titulu vyplývajícího ze zákona, tedy v případech kdy zůstavitel zůstal za svého života nečinný a neupravil způsob, jakým má být s jeho jméním naloženo po jeho smrti, nebo na základě dědických titulů vycházejících z pořízení pro případ smrti, tedy z právního jednání aktivně učiněného za života zůstavitele.

Způsoby, kterými lze dosáhnout převedení majetku jsou tedy dva, aktivní jednání zůstavitele, nebo ponechání převodu majetku na zákoně a na tom jak jsou dědicové schopni se mezi sebou dohodnout, tedy určitá pasivnost zůstavitele. Dá se říci, že s ohledem na převáděné jmění a na budoucí nakládání s takto převedeným jméním, je více než vhodné, aby zůstavitel upravil tyto záležitosti již za svého života. Může tím totiž i nadále v uvozovkách vykonávat správu nad svým jméním, respektive může určit jak s jeho jméním má být po jeho smrti naloženo, takovéto jednání je vhodné zejména s ohledem na mezilidské vtahy v rodině, ochránění jmění před neuvážlivým utrácením ze strany dědiců, ochraně před rozdrobením majetku a mnoha dalšími potenciálními nepříznivými dopady převedení majetku. S ohledem na toto primárně přichází v úvahu způsoby, které jsou upravené v rámci dědického práva, v očích běžného občana tímto bude především závěť, v očích těch znalejších to může být i dědická smlouva, dovětek, nebo odkaz. Tyto způsoby však mají i svá specifická omezení a ve svém důsledku spočívají v konečném převedení jmění na jednotlivé dědice, nebo odkazovníky. Zůstavitel také nemá tak širokou možnost stanovit svým dědicům různé podmínky a to i přes existenci dovětku. Z tohoto důvodu nemusí být vhodné jejich použití ve všech případech.

⁹⁶ HCCH — #30 - Status table. en. Library Catalog: www.hcch.net. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=59> (visited on 05/18/2020).

⁹⁷ Příklady těchto institutů uvádím v kapitole Úvod do historických počátků svěrenství a svěrenských fondů.

Jako jistá alternativa k těmto klasickým způsobům byla do české právní úpravy transplantována úprava trustu z Quebeckého občanského zákoníku, tento poskytuje zůstavitelům další možnost, jak naložit se svým jměním již za svého života (založení svěřenského fondu *inter vivos*), popřípadě po své smrti (založení svěřenského fondu *mortis causa*). Institut svěřenského fondu přináší mnoho možností, které zůstavitel před jeho zavedením neměl, ale zároveň do českého práva vnáší i spoustu otázek, které je potřeba pro jeho správné používání a ochranu zúčastněných stran zodpovědět. V následujících kapitolách proto představím způsoby, kterými lze svěřenský fond použít pro mezigenerační převod majetku, představím jeho přínosy a benefity, ale zároveň se budu snažit zodpovědět otázky týkající se nejistého výkladu právní úpravy svěřenského fondu, jeho potenciálních problémů a možností zneužití.

6.1 Svěřenský fond v České republice

— Toto asi odstraním

Pro další pochopení svěřenského fondu a jeho možností, problémů, výhod, nevýhod a nejasností je v samém úvodu této kapitoly nutné čtenáře obeznámit s právní úpravou svěřenského fondu v rámci českého práva.

Definovat správně svěřenský fond, jakožto velice flexibilní právní institut, je poměrně složité a až doposud, tedy i relativně dlouhou dobu po jeho zavedení, existuje spousta protichůdných názorů (například v rámci lingvistického výkladu jednotlivých ustanovení, definic majetku nebo koexistenci právního institutu přejatého z právního systému Common Law s instituty vlastní kontinentálním právním systémem, jako je například institut nepominutelného dědice) na tento institut, který v době svého přijetí do naší, tedy kontinentální, právní úpravy vyvolal poměrně mnoho emocí, od mnohých právních expertů se dočkal dílem chladného přijetí a od mnohých dílem přímé kritiky. Ať již nahlížíme na svěřenský fond jakkoliv, je zřejmé, že pro jednotlivé subjekty práva a pro jednotlivé účely, ke kterým je možné jej užít, skýtá i velké výhody. S ohledem na název bakalářské práce bude hlavní těžiště této práce v rámci praktické části spočívat především v představení těchto nových možností a výhod v procesu převádění rodinného majetku na další generace a jeho uchování jako alternativní, nebo rozšiřující prostředky ke stávajícím možnostem mezigeneračního převodu majetku, nebo převodu majetku obecně.

V rámci současné právní úpravy je svěřenský fond upravený především v části třetí OZ, hlavě II - věcná práva v § 1448 až § 1474.

Věci ve svěřenském fondu náležejí svému účelu⁹⁸.

Úprava institutu svěřenského fondu a obecná úprava správy cizího majetku vstoupila v účinnost 1. ledna 2014 jako součást Nového Občanského zákoníku. Svěřenský fond je speciálně upraven v rámci ustanovení paragrafů 1448 až 1474, které jsou zařazeny do oddílu 4, jež je součástí dílu 6, Správa cizího majetku, spadající do části třetí, hlavy druhé, Věcná práva.

Úprava svěřenského fondu jest úpravou speciální, která doplňuje úpravu generální obsaženou v ustanoveních 1400 až 1447, Správa cizího majetku. Český zákonodárce se inspiroval, jak již je vysvětleno v kapitole Historie⁹⁹, Občanským zákoníkem z Quebecu ("CCQ"), z kterého ve své podstatě transplantoval právní úpravu svěřenského fondu, která, přes určité výkladové změny¹⁰⁰, do značné

⁹⁸Svejkovský Jaroslav and Kovář Ivan a kolektiv. *Svěřenské fondy Příležitosti a rizika*. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN: 978-80-7400-726-2.

⁹⁹Správa cizího majetku - historie; Recepce právní úpravy svěřenských fondů

¹⁰⁰například v pojmech majetek a jmění, viz Svěřenský fond a trust - Jejich fungování v mezinárodním srovnání od Luboše Tichého

míry zachovala původní znění úpravy trustu tak, jak jej známe z CCQ, jak dokládá Svejkský, Marek a kol. v díle Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku v části Srovnání právní úpravy ObčZ a CCQ se stručným popisem rozdílů.

Důvod, pro který si Český zákonodárce vybral jako zdroj inspirace pro zavedení trustu do našeho právního řádu práve CCQ je ten, že Quebecký Občanský zákoník si zachoval výrazný charakter kontinentálního práva¹⁰¹, ačkoli je obklopena státy s právním systémem Common law¹⁰².

Výhodou je i vysoká flexibilita svěřenského fondu. Ve statutu lze do značné míry podle potřeby upravit vnitřní fungování svěřenského fondu podle představ zakladatele - např. počet svěřenských správců a obmyšlených, a způsob jejich jmenování, pravidla výplaty plnění obmyšleným, pravidla správy apod.

Svěřenský fond je tedy jakousi quazi právní entitou bez právní subjektivity, sestávající se z autonomního majetku bez vlastníka vyčleněného svému účelu¹⁰³, je spravován svěřenským správcem podle instrukcí zakladatele, které jsou součástí zakladatelského právního jednání, respektive statutu.

6.1.1 Svěřenský fond a právní subjektivita

Důležitou součástí definice svěřenského fondu je fakt, že svěřenský fond je koncipován jako oddělený majetek, který je svěřen svému účelu, jež nemá vlastníka a nemá ani právní subjektivitu. Přes jasnou definici, kterou obsahuje Občanský zákoník, důvodová zpráva a komentář k občanskému zákoníku a i samotný zdroj inspirace právní úpravy svěřenského fondu, tedy CCQ, není však na škodu podrobit svěřenský fond jisté komparaci s právnickou osobou. Není totiž tajemstvím, že určité právní normy na svěřenský fond pohlížejí jako na právnickou osobu^{104,105} a právě tato tendence k subjektivizaci svěřenského fondu by se mohla projevit i v jiných aspektech svěřenského fondu. DOPLNIT

Brilantní náhled na toto téma již vyslovil Michal Skuhrovec ve své diplomové práci, která z tohoto hlediska poskytuje vhodný náhled na tuto otázku a také patřičný úvod do této problematiky.

PŘEPSAT Pihera v tomto kontextu vytahuje na povrch diskuzi pocházející z germánského prostoru, kdy Jhering kritizoval koncepci samostatného jmění jako *contradictio in adiecto*, kdy svou kritiku zakládá na "subjektlose subjektive Rechte", neboli existenci subjektivního práva bez subjektu. Takové by mělo představovat nebezpečí popření ústředního postavení člověka v centru soukromého práva, jak dovozuje Becker. Nicméně, lze oběma autorům přisvědčit, že jeho uznání by při racionálním zhodnocení všech okolností nemělo bez dalšího vést k dotváření "Rechtlosen Subjekten". PIHERA NEJPODIVNĚJŠÍ ZVÍŘE V LESE Komentář k OZ pak zároveň dodává, že určité samostatné majetky již v právním řádu 14 známe a vyrovnáváme se s nimi již tradičně, například ležící pozůstalost (*hereditas iacens*) v ABGB. Dalším právem bez subjektu jsou například práva nenarozeného dítěte.

¹⁰¹ Důvodová Zpráva NOZ. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (visited on 03/03/2020).

¹⁰² Výjimku představují například DOPLNIT

¹⁰³ Jedná se o něco, co není v českém právu běžné, z toho důvodu existuje i mnoho výkladových rozporů.

¹⁰⁴ Zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů. 1992, §17.

¹⁰⁵ Zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty. 2004, §4b.

PŘEPSAT Rozdíl mezi úpravou CCQ a OZ pak tkví dále v samotné definici majetku a je otázkou, zda zde český zákonodárce udělal quebeckému trustu dobrou službu co do přípravy "podhoubí". CCQ totiž v § 915 stanoví: "Property belongs to persons or to the State or, in certain cases, is appropriated to a purpose." Majetek patří buď osobám, státu a nebo, v určitých případech, je vyčleněn účelu. Oproti tomu §495 ani §1011 nic takového nestanoví (viz výše). Je tak nutno vycházet z toho, že §1448 OZ je ustanovením speciálním a tvoří základnu teoretické koncepce svěřenského fondu. PIHERA NEJPODIVNĚJŠÍ ZVÍŘE V LESE Lze tak uzavřít, že svěřenský fond je entitou bez právní subjektivity, která je majetkem se samostatným účelovým určením. S ohledem na výše uvedené, podpořeno argumenty zaznívající v diskuzi odborné veřejnosti, se lze přiklonit na stranu zastánců přijaté koncepce v duchu "patrimoine d'affectation, neb zjevně skutečně představuje vhodný most mezi dvěma právními kulturami, podepřený zkušenostmi z Quebecu. Smith

6.2 Novelizace právní úpravy - zápis svěřenských fondů do rejstříku

Rozepsaná novelizace svěřenských fondů z roku 2018, zhodnotit, zda přispělo ke zmírnění možností využití svěřenských fondů jako prostředků k legalizaci výnosu z trestných činností.

Poměrně zásadní změny v souvislosti se zakládáním svěřenských fondů přinesla novelizace č.z. 460/2006, která s sebou přinesla nutnost zápisu svěřenského fondu do evidence s tím, že tento zápis je konstitutivní. Svěřenský fond tedy vzniká tímto zápisem. Toto se nicméně dotklo pouze svěřenského fondu založeného mezi živými. Pro svěřenský fond založený pro případ smrti zákonodárce stanovil v § 1451 odstavci 3 následující:

"Byl-li však svěřenský fond zřízen porúčením pro případ smrti, vznikne smrtí zústavitele. Do evidence svěřenských fondů se zapíše po svém vzniku."

Důvod, pro který zákonodárce dopřál toto, do jisté míry zvýhodňující, postavení způsobu založení svěřenského fondu *mortis causa*, je v důvodové zprávě objasněno následovně:

"Odlišný princip deklaratorního zápisu se má uplatnit u svěřenských fondů, které byly zřízeny porúčením pro případ smrti. Tento princip lépe vyhovuje fundamentu testovací volnosti a respektu k vůli zústavitele."

6.3 Založení svěřenského fondu

S ohledem na téma práce, tedy mezigenerační převod majetku, je otázka založení svěřenského fondu, ať již mezi živými, tedy *inter vivos*, či porízením pro případ smrti *mortis causa*, nebo velice specifickou možností založení svěřenského fondu *inter vivos* s odkládací podmínkou smrti zakladatele a dalších nalezitostí s tímto spojených, integrální součástí této práce a je nezbytné k dalšímu zkoumání jednotlivých možností, které nám s přijetím tohoto institutu Český zákonodárce vložil do rukou a obecně i celé problematiky spojené se svěřenským fondem.

Ať již se budeme bavit o jakémkoliv způsobu založení svěřenského fondu, tak zákon klade na zakladatele v paragrafech 1448 - 1474 Občanského zákoníku následující čtyři povinnosti:

1. Označení a vyčlenění majetku k určitému účelu,
2. statut¹⁰⁶,
3. přijetí správy svěřenského fondu ze strany svěřenského správce,
4. zápis svěřenského fondu do evidence.

Co se však bodu 4 týče, jde nutné rozlišovat mezi založením svěřenského fondu *inter vivos* a *mortis causa*, neboť v obou případech se bod číslo 4 liší. V případě založení *inter vivos* je zápis svěřenského fondu konstitutivní, v případě založení *mortis causa* je pouze deklaratorní, svěřenský fond totiž vznikne smrtí zůstavitele, o tomto však blíže u jednotlivých typů svěřenských fondů.

Obecné vysvětlení k pojmu a založení svěřenského, tedy k paragrafům 1448 až 1452 Občanského zákoníku, fondu je obsaženo již v důvodové zprávě, respektive v její části vtahující se ke svěřenským fondům.

*"Svěřenský fond může být zřízen jednak bezúplatně rozhodnutím zakladatele věnovat část svého majetku určitému účelu, zřízení svěřenského fondu však může být sjednáno i za úplatu nebo jiné protiplnění (např. od osoby, která se má stát obmyšleným, ale i od osoby jiné). Podle toho se pak odvíjí i právní postavení obmyšleného, jak to reflektují následující ustanovení osnovy. Osnova rozlišuje svěřenské fondy podle účelového určení na veřejně prospěšné (zřízené k naplňování účelů kulturních, vzdělávacích, vědeckých, náboženských nebo podobných) a soukromé. Důvodem vzniku svěřenského fondu může být zákon, pravidelně však smlouva nebo ustanovení závěti. Protože svěřenskému fondu musí být ustaven svěřenský správce, vyžaduje § 1448 souhlas osoby označené za svěřenského správce se svým ustavením. I to je tedy právní podmínka vzniku svěřenského fondu (§ 1451). Svěřenský fond se spravuje statutem obsaženým ve smlouvě, závěti či vydaným samostatně."*¹⁰⁷

¹⁰⁶Ve formě veřejné listiny

¹⁰⁷prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou správou a rejstříkem*. Nakladatelství Sagit, a.s., 2012. ISBN: 978-80-7208-922-2.

S touto částí důvodové zprávy pak přímo souvisí §1448, ve kterém zákonodárce uvádí následující:

”§ 1448 (1) Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat.

(2) Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku a svěřenský správce je povinen ujmout se tohoto majetku a jeho správy.

(3) Vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu vykonává vlastním jménem na účet fondu svěřenský správce; majetek ve svěřenském fondu však není ani vlastnictvím správce, ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno.”

V uvedeném paragrafu tedy zákonodárce umožňuje pouze explicitní založení svěřenského fondu dvěma způsoby, to znamená, že svěřenský fond nemůže být založen rozhodnutím soudu tak, jako tomu je v jiných právních řádech. Jedním z těchto právních řádů je i CCQ, který umožňuje i takzvané implicitní založení svěřenského fondu, tedy založení na základě rozhodnutí soudu, nebo i ze zákona, pokud existuje zákonné zmocnění, například advokátní a notářské úschovy¹⁰⁸. Další možnosti, která není explicitně uvedena v tomto paragrafu, ale je možné ji využít k založení svěřenského fondu, je založení svěřenského fondu mezi živými s odkládací podmínkou.

Co se samotného průběhu založení a vzniku svěřenského fondu týče, přikláním se stejně, jako komentářová literatura k multifázovému pojetí vzniku svěřenského fondu.

Účelem se rozumí veřejný nebo soukromý.

6.3.1 Vznik svěřenského fondu *inter vivos*

S ohledem na historické konotace svěřenských fondů popsané výše a velkou flexibilitu tohoto institutu skutečně není divu, že Český zákonodárce umožnil založení svěřenského fondu jak mezi živými, tak i pro případ smrti. Začnu s popisem založení svěřenského fondu mezi živými, neboť tento způsob založení je méně problematický než založení svěřenského fondu pro případ smrti a přináší obdobné možnosti mezigeneračního předání majetku.

V tomto rámci je podstatné zmínit, že se rozlišuje mezi vytvořením a vznikem svěřenského fondu, celkový proces konstituování svěřenského fondu, tedy od okamžiku samotného rozhodnutí vytvořit svěřenský fond, až k samotnému vzniku, má tedy více fází. Vytvořením se rozumí jednání jednoho, nebo i více zakla-

¹⁰⁸Claxton, John B. *Studies on the Quebec Law of Trust*. Toronto: Thomson Carswell, 2005.

datelů^{109,110}, kteří vyčlení část svého majetku, popřípadě celý svůj majetek a tento poté převedou do jiného jmění, tedy svěrenského fondu, který je zřízen za určitým účelem. Toto jednání zahrnuje v první řadě řádnou nabídku, tedy ofertu, vůči jiné osobě, která by se měla stát potenciálním správcem¹¹¹.

Jak již je z podstaty svěrenského fondu založeného za života zakladatele zřejmé, jedná se o minimálně o dvoustranné právní jednání, přičemž samotná akceptace této oferty¹¹² vede dle §1448 a souvisejícího §1451 Občanského zákoníku jednáním vedoucím ke zřízení, tedy vytvoření, svěrenského fondu na základě takto uzavřené smlouvy, kterou je možné uzavřít jak s, tak i bez protiplnění. Tato oferta a akceptace zahrnující uzavření smlouvy o správě by se dala považovat za první fázi založení svěrenského fondu. Druhá fáze spočívá v samotném zápisu svěrenského fondu do evidence dle §1451 Občanského zákoníku a §65a Zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, který je konstitutivní, svěrenský fond tedy formálně vzniká až tímto zápisem.

Je zřejmé, že v případě založení svěrenského fondu *inter vivos* je v zásadě bezpředmětné bavit se o možnosti ochrany nepominutelných dědiců. V rámci tohoto způsobu založení svěrenského fondu je nutné poznamenat, že ačkoli je možné, aby zakladatel vyčlenil svůj majetek do svěrenského fondu ještě během svého života s tím, že by tímto jednáním sledoval zájem poměrně ponížít o vyčleněný majetek hodnotu pozůstalosti a tím snížit hodnotu vyplacenou jednotlivým nepominutelným dědicům v rámci jejich povinného dědického podílu, není možné se tomuto jednání ze strany jednotlivých nepominutelných dědiců bránit ve smyslu zkrácení povinného podílu. Toto tvrzení lze doložit hned několika ustanoveními, předně Čl. 11 Listiny základních práv a svobod, která stanoví, že *"Každý má právo vlastnit majetek...."*¹¹³ a v návaznosti na toto poté Občanský zákoník v §996 *"Povinný držitel smí v mezích právního řádu věc držet a užívat ji, ba ji i zničit nebo s ní jinak nakládat..."* a v §1012 *"Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit...."*, z tohoto vyplývá, že vlastník může za svého života se svým majetkem jakkoliv nakládat, tedy má možnost ho zcizit. Ustanovení § 1475, které stanoví, že pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele už dále jen potvrzuje, že takto zcizené věci nejsou a nemohou být součástí pozůstalosti. S ohledem na fakt, že dle definice svěrenského fondu v § 1448 vzniká oddělené a

¹⁰⁹Spáčil J. a kolektiv. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-499-5.

¹¹⁰S ohledem na fakt, že samotná právní úprava svěrenského fondu v §1452 odkazuje na založení nadace, je vhodné i jiné ustanovení, která se týkají nadací, využít analogicky ve vztahu ke svěrenským fondům. Jedním z těchto paragrafů je paragraf 309 odstavec 3, který stanoví, že pokud na straně zakladatelů stojí více osob, považují se obdobně za jednoho zakladatele.

¹¹¹Jaroslav Svejkovský and Radan Marek a kolektiv. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku, komentář § 1400 - 1474*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-7400-548-0.

¹¹²Návrh na uzavření smlouvy je dále upraven v §1731 a dalších v Občanském zákoníku

¹¹³Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*. 1993, čl. 11.

nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku a dále již tento vyčleněný majetek není ve vlastnictví zůstavitele a dále vzhledem k tomu, že toto právní jednání bylo učiněno ještě za života zakladatele, lze důvodně předpokládat, že tento majetek již nebude *apriori* předmětem pozůstalosti a dědického řízení, tím pádem nemůže být ani připočten k jmění zakladatele v době smrti a tím pádem z tohoto majetku nemůže být počítat povinný díl nepominutelných dědiců.

Jako jednoduchá analogie k založení svěrenského *inter vivos* a dopadu tohoto jednání na dědický podíl se může jevit jiná forma zcizení majetku, například darování, koupě, směna a další smluvní či mocenské formy zcizení věci, které působí na snížení, či zvýšení majetku zůstavitele.

—Koment

Doplnit další informace.

—

Je nicméně vhodné říci, že toto neznamená, že by dědici neměli možnost brát se o své právo jinou formou.

—Koment

Doplnit možnosti žaloby ve smyslu zneplatnění právního jednání pokud by bylo učiněno například pod tlakem, relativní a absolutní neúčinnost.

—

6.3.2 Vznik svěřenského fondu *mortis causa*

Na rozdíl od svěřenského fondu založeného mezi živými, dochází ke vzniku v svěřenského fondu založeného pro případ smrti již samotnou smrtí zakladatele, nikoli tedy zápisem do evidence. Tento fakt je důležitý k pozdějšímu zkoumání, zda tento majetek spadá do pozůstalosti, nebo nikoliv.

Další možnost pro převod majetku představuje založení svěřenského fondu *mortis causa*, která vedle dědického řízení slouží jako další prostředek, který zůstavitel může, krom pořízení pro případ smrti, užít ke kontrole způsobu nakládání se svým jměním po jeho smrti. Potenciální problém se založením svěřenského fondu *mortis causa* může nicméně nastat, pokud by toto založení mělo směřovat k úmyslnému zmenšení jednotlivých povinných dílů náležejících nepominutelným dědicům. V aktuální právní úpravě totiž není jasně stanoveno jakým způsobem se majetek při smrti zůstavitele, který svěřenský fond zřídil pořízením pro případ smrti do tohoto fondu vyčlení. Nejasný výklad ustanovení svěřenského fondu ve vztahu k dědickému právu představuje právní nejistotu, nejen pro dědice, která není žádoucí.

S ohledem na popis dědického práva vyložený v předchozí kapitole je třeba s ohledem na založení svěřenského fondu *mortis causa* nejdříve vyřešit jakým způsobem probíhá jeho založení pořízením pro případ smrti. S ohledem na § 1452, odstavec 1 je po výkladové stránce zřejmé, že zákonodárce zamýšlel způsob vyčlenění majetku do svěřenského fondu ve smyslu § 311, který upravuje vyčlenění majetku do nadace, a který zároveň stanovuje v odstavci 1 následující: "(1) Při založení nadace pořízením pro případ smrti se do nadace vnáší vklad povoláním nadace za dědice nebo nařízením odkazu. V takovém případě nabývá založení nadace účinnosti smrtí zůstavitele."¹¹⁴ Z tohoto ustanovení, které je možné analogicky použít na svěřenský fond, je možné dovodit úmysl zákonodárce pohlížet na majetek, který má být vyčleněn do svěřenského fondu, jako na součást pozůstalosti. Toto tvrzení svým komentářem potvrzuje i Vlastimil Pihera, který ve svém komentáři k § 1448 dovozuje, že při zřízení svěřenského fondu pořízením pro případ smrti vyčlení zakladatel (rozuměj zůstavitel) majetek ve prospěch svěřenského fondu tak, že v jeho prospěch vyhradí dědické právo, nebo nařídí odkaz¹¹⁵.

V rámci pohledu na právní úpravy trustů ze zahraničí je možné se setkat s dalšími druhy trustů a mnohými jinými možnostmi, za kterýchžto účelem může být svěřenský fond založený, tyto se však Český zákonodárce dále rozhodl v našem občanském zákoníku neupravovat.

¹¹⁴ *Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník*. 2012, § 311, odst. 1.

¹¹⁵ Spáčil J. a kolektiv. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-499-5, komentář k § 1448.

Tento majetek je dle Vlastimila Pihery a i dle mého výkladu a pochopení OZ tedy součástí pozůstalosti, tím pádem, dle §, který stanovuje, že pozůstalost tvoří veškeré jmění v držení zůstavitele ke dni jeho smrti, se z výše tohoto jmění spolu se započtením výše jmění, které není vyčleněno do svěřenského fondu počítají jednotlivé dědické podíly, které je správce pozůstalosti povinen převést jednotlivým nepominutelným dědicům. S ohledem na to, že další úprava upravující tento souběh v OZ chybí a zároveň k tomuto problému neexistuje žádná judikatura a není k němu ustálená soudní praxe.....

a výklad komentáře.

Popsat, že existují dva různé pohledy, já se ztotožňuji s druhým pohledem.

6.3.3 Vznik svěřenského fondu *inter vivos* s odkládací podmínkou

Zajímavý je dovození, že lze vyčlenit majetek svěřenského fondu smlouvou s odkládací podmínkou ve smyslu ustanovení § 548 až 549 OZ, jak činí Miloš Kocí232. Pokud by tou podmínkou byla smrt zakladatele, šlo by o svěřenský fond *mortis causa*, ale založený způsobem předpokládaným u svěřenských fondů *inter vivos*, tedy dvoufázově (případně jednofázově, pokud takové přijetí pověření ke správě je obsaženo ve smlouvě). Pokud nepřijme svěřenský správce pověření ke správě ke smrti zakladatele, takový svěřenský fond vůbec nevznikne.

V souvislosti s ustanovením § 548, zejména odstavce (2), a 549 občanského zákoníku lze (obdobně) uvažovat o další formě vzniku svěřenského fondu. Tento vznik by byl vázán na určitou odkládací podmínku. Zakladatel může stanovit mnoho různých druhů odkládacích podmínek, na jejichž splnění se váže vznik práv, může se tak jednat například o podmínku dokončení studia na vysoké škole, po jejímž splnění¹¹⁶ vznikne svěřenský fond a obmyšlený, v tomto případě daný student vysoké školy, bude mít bez dalšího právo na vyplácení prostředků z tohoto svěřenského fondu.

Zajímavá je ovšem situace, která může v tomto případě nastat. Ta souvisí, se samotným stavem zakladatele svěřenského fondu. Pokud by zakladatel zemřel a odkládací podmínka by nebyla vázána na jeho smrt ale na splnění jiné podmínky, hledělo by se na takto založený fond jako na *inter vivos*.

Dalším zajímavým příkladem je možnost stanovit smrt zakladatele jako odkládací podmínku, protože pak by se jednalo ve své podstatě, samotnou právní skutečností, smrtí zůstavitele, o dobu založení svěřenského fondu *mortis causa*, přitom však věřím, že by se na toto založení pohlíželo jako na založení svěřenského fondu *inter vivos*. Kdy by tedy zakladatel ještě za svého života určil ve smlouvě majetek, který má být z jeho vůle svěřenským správcem držen a spravován za vymezeným účelem v rámci první fáze vzniku a následně by v rámci druhé fáze vzniku přijal toto pověření určený svěřenský správce. Založení by také mohlo být jednofázové, pokud by přijetí takovéto správy bylo již vedené

¹¹⁶ Je samozřejmě nutné splnění dalších podmínek, které na založení svěřenského fondu klade zákon, tedy například přijetí svěřenským správcem, srovnání viz výše.

jako součást smlouvy mezi zakladatelem a svěrenským správcem. Přestože by samotným důvodem ke vzniku svěrenského fondu byla smrt zakladatele, nejednalo by se dle mého názoru o založení svěrenského fondu *mortis causa*, ale o založení svěrenského fondu *inter vivos* s tím, že by svěrenský fond dle novely č. z. 460/2016 Sb. vznikl až zápisem do evidence svěrenských fondů, tento zápis by tedy byl konstitutivní.

S ohledem na fakt, že takovéto založení svěrenského fondu stále spadá do kategorie *inter vivos*, v rámci kterého takto vyčleněný majetek není součástí dědického řízení, respektive pozůstalosti po zesnulém¹¹⁷. Je dle mého názoru možné využít tuto formu založení svěrenského fondu místo klasického založení *mortis causa*, u kterého existuje právní nejistota, zda je takto vyčleněný majetek součástí pozůstalosti.

Tato forma založení svěrenského fondu s sebou ale nese i jisté nevýhody oproti formě založení pro případ smrti. Těmi jsou především.

Pokud by tedy zakladatel chtěl docílit mezigeneračního převodu majetku avšak chtěl by ad libidum fakticky vydědit jakéhokoliv svého dědice, nebo se vyhnout dědickému řízení, je cesta buď založení svěrenského fondu *inter vivos*, nebo v případě, že by chtěl zakladatel se svým majetkem v mezích disponovat až do doby své smrti, pak je s ohledem na nejasnosti vztahující se k založení svěrenského fondu *mortis causa* vhodné, vydat se cestou založení svěrenského fondu *inter vivos* s odkládací podmínkou smrti zakladatele.

¹¹⁷Viz výše.

6.4 Typy svěřenských fondů

Trust je založen na velké, řekl bych téměř neomezené, variabilitě účelů. Z toho důvodu je možné očekávat, že v rámci české obdoby trustu, jeho využití k velké škále předem nedefinovaných účelů. Z tohoto důvodu není, krom zákonného vymezení, možné poskytnout celkový a komplexní list zahrnující seznam všech potenciálních účelů svěřenského fondu, nebo oblastí jejich využití. V rámci publikací zaměřujících se na toto téma se však lze setkat s určitou kategorizací v rámci jejich účelu a využití, s přihlédnutím k literatuře zákona a záměru zákonodárce a zahraničního využití svěřenských fondů. S ohledem na toto tedy odborná a komentářová literatura nabízí následující kategorizaci oblastí využití svěřenských fondů:

1. obchodní svěřenský fond
2. rodinný svěřenský fond
3. diskreční svěřenský fond
4. testamentární svěřenský fond
5. bezúplatný svěřenský fond mezi živými
6. zajišťovací svěřenský fond
7. ochranný svěřenský fond
8. přidružený fond nadace.

6.5 Ostatní formy správy majetku, rozhodující faktory pro vhodný výběr a z toho vycházející problémy, doporučení a výhody

Vhodný výčet rozhodujících faktorů, který je přímo aplikovatelný na výběr, pro zakladatele, vhodné formy správy majetku dobře shrnuje ve svém příspěvku do Bulletinu advokacie Kateřina Ronovská¹¹⁸.

S těmito faktory se osobně ztotožňuji, mé potenciální doporučení a upozornění plynou zejména z aplikování těchto faktorů na právní úpravu svěřenských fondů.

Docentka Ronovská uvádí následující faktory, které aplikuje na větší množství forem správy majetku:

- Faktor 1: stabilita právního prostředí, důvěra v právní řád jako celek, předvídatelnost soudního rozhodování,

¹¹⁸ "Časopis Bulletin advokacie". In: (2016). ISSN: 1805-8280. URL: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_7-8_2016_web.pdf, Vydání 7-8 2016.

- Faktor 2: vhodně a proporcionálně nastavený právní rámec; v oblasti práva soukromého zejména ponechání dostatečného prostoru pro realizaci představ vlastníka majetku (při vymezení účelu, způsobu správy, zakotvení práv osob beneficentů), jakož i efekt (ochrana majetku) vůči třetím osobám,
- Faktor 3: míra diskrétnosti, resp. ochrany soukromí,
- Faktor 4: způsob a adekvátnost dohledu nad správou (důvěra v osobu správce majetku a eliminace možnosti jeho selhání),
- Faktor 5: nákladnost zřízení určitého instrumentu, jakož i následné "provozní" náklady spojené se správou,
- Faktor 6: "příznivý" nebo alespoň "neutrální", resp. "nedemotivující" daňový režim.

Faktor	Problém	Výhoda
Faktor 1	<ul style="list-style-type: none"> • Nejasná regulace a chybějící judikatura • Rozdílné pojetí vlastnictví • Zákonné nejasnosti změn svěřenských fondů před a za jejich trvání 	
Faktor 2	<ul style="list-style-type: none"> • Systémové nedostatky vztahující se k dědickému právu, • Započtení na dědický podíl, • Nejasný výklad ochrany nepominutelných dědiců, • Nejasný výklad ve vztahu k vyživovací povinnosti • Možnosti použití svěřenského fondu k obcházení věřitelů 	
Faktor 3	<ul style="list-style-type: none"> • Zavedení evidence svěřenských fondů 	

Faktor	Problém	Výhoda
Faktor 4	<ul style="list-style-type: none"> • Nezávislost správce, nezávislost správce, který je zároveň obmyšlený 	
Faktor 5	<ul style="list-style-type: none"> • Nákladnost řízení 	Nenákladnost řízení
Faktor 6	<ul style="list-style-type: none"> • Nejasnosti v rámci daňových aspektů svěřenského fondu 	

6.6 Potenciální možnosti použití v rámci převodu majetku a jeho přínos oproti klasickým způsobům pořízení pro případ smrti a jiným způsobům převodu práv

Nový občanský zákoník, který vstoupil v účinnost prvního ledna roku 2014 okruh nástrojů sloužících pro převody a správu majetku nadále rozšířil zavedením obecné úpravy správy cizího majetku a možnosti zřizování svěřenských fondů. S ohledem na téma práce je důležité zmínit, že tato nová právní úprava občanského práva přispěla k rozšíření možností, které lze využít při mezigeneračním převodu majetku, tedy především v případech, které byli dříve řešeny výhradně v rámci dědického řízení popřípadě pomocí darování.

Tyto mezigenerační převody majetku spočívají nejčastěji v situacích, kdy takovéto nakládání s majetkem je činěno ve vztahu k mladší generaci v jedné rodině, tedy především k potomkům a prapotomkům. Tento převod majetku samozřejmě nemusí být jenom mezigenerační, jedná se i o případy, kdy byl majetek převáděn manželovi, partnerovi, rodinnému příslušníkovi, či kterémukoliv dalšímu příbuznému. Není nicméně vyloučeno, aby takovéto jednání spočívalo v převedení majetku jiným blízkým osobám, jako jsou například přátelé, nebo klidně i osobám zůstaviteli naprosto cizím.

Převod majetku z účelem jeho mezigeneračního předání lze samozřejmě dosáhnout i jinými způsoby. Tyto způsoby zahrnují klasické způsoby převodu ve smyslu dědění ale i jiné způsoby nabytí vlastnických práv. Způsobů nabytí

vlastnických práv upravuje Občanský zákoník v části třetí, Absolutní majetková práva, hlavě II., věcná práva, dílu 3, oddílu 2 hned několik. V rámci mezigeneračního převodu je však použitelný výhradně pododdíl 6, převod vlastnického práva, na kterém stojí i všechny odlišné způsoby mezigeneračního převodu majetku.

S ohledem na to, že institut svěrenského fondu představuje v české právní úpravě stále poměrně nový přírůstek, tak nejsou zásadněji představeny, natož používány, možnosti, kterých lze prostřednictvím založení svěrenského fondu dosáhnout v rámci mezigeneračního převodu majetku. S ohledem na výše zmíněné a na, i díky událostem poslední doby, větší zájem široké veřejnosti o toto téma, se tato kapitola bude soustředit na možnosti a výhody svěrenského fondu právě v oblasti převodu majetku mezi generacemi a zároveň s ohledem na tyto body, které do značné míry vychází z pojetí svěrenského fondu z pohledu Kocího, načež tedy i potenciální problémy, především s ohledem na kogentní úpravu dědického práva a absenci právní úpravy svěrenských fondů, která by upravovala kolizi mezi kogentní úpravou dědického práva a úpravou svěrenských fondů, které mohou vzniknout při zvolení této cesty společně s nevýhodami, které může tato forma převodu majetku pro všechny zúčastněné strany mít. Část textu se bude věnovat i čistě jursiprudenčnímu pohledu na recepci právní úpravy trustu, spočívající především v pohledu na jednotlivé otázky vyvstávající s přijetím institutu běžnému právní úpravě common law do systému civil law, například ve smyslu rozdílného pojetí vlastnického práva, právní osobnosti.

6.6.1 Výhody svěrenského fondu jako alternativního nástroje dědické sukcese

Pokud se podíváme na internet a položíme jednomu z mnoha internetových vyhledávačů otázku "Jaké výhody má založení svěrenského fondu", tak nás ohromí nepřehledné množství odkazů na jednotlivé stránky, které jen překypují popsanými benefity. Při mé první exkurzi do světa svěrenských fondů po novelizaci Občanského zákoníku mě toto nepřehledné množství výhod opravdu překvapilo. Od té doby jsem samozřejmě vytržlivější a na jednotlivé body již nahlížím mnohem kritičtějším pohledem. Jedna věc se ovšem musí svěrenským fondům nechat, možnosti, které jejich založení přináší zakladateli ve smyslu možností, jak ovlivňovat nakládání se svým majetkem i po své smrti jsou opravdu praktické.

Přes toto vše není založení svěrenského fondu pro všechny, neboť má i jisté nevýhody a vyplácí se jen v určitých situacích. Dále nepovažuji zakotvení této právní úpravy v Občanském zákoníku za konečné a troufám si tvrdit, že s ohledem na různé výkladové nejasnosti, je velice pravděpodobné, že dojde ke změnám právní úpravy. Tyto změny, jejichž příklady uvádím v poslední kapitole, jsou nutné k tomu, aby tyto alternativní nástroje mohli zcela plnit svůj účel jako alternativy, nebo suplementy ke klasickým způsobům převodu majetku zejména v oblasti dědického práva. Z tohoto hlediska je možné v tomto směru pochybovat o právní jistotě, neboť se dle mého názoru dočkáme

jak hmotněprávních, tak i procesněprávních změn.

Problematické části svěrenských fondů budou nicméně zhodnoceny níže. Tato část je věnována, jak již název napovídá, výhodám tohoto alternativního způsobu předání majetku.

Pokud se budeme bavit o mezigeneračním převodu majetku, tak se nám jistě primárně vybaví rodinný svěrenský fond. Jak již jsem výše poznamenal, obmyšlený může být samozřejmě kdokoli, i rodině naprosto cizí člověk. Věřím však, že svěrenský fond jako nástroj mezigeneračního převodu majetku bude sloužit především převodu v rámci rodiny, a z tohoto důvodu se budu dále soustředit výhradně na tento typ svěrenského fondu a na ukázkou příkladů k jednotlivým situacím, které je výhodné řešit právě pomocí založení svěrenského fondu.

Rodina dozajista představuje největší radost v životě a dá se považovat i za jistý cíl naší existence. Je proto logické, že pro staší generaci představuje rodina motivaci, kvůli které se snaží finančně zajistit jak sebe, tak i svoji rodinu a společně pak pro všechny členy najít bezpečí po všech směrech a ve smyslu všech lidských potřeb. Finanční zajištění saturuje mnoho těchto potřeb a pro mnoho rodičů tedy představuje zachování a předání jistého odkazu ve formě dědictví pro další generace téměř životní poslání. Předání tohoto odkazu může ale mít i potenciální negativní konsekvence, jak říká i známe české přísloví *"Rychle nabyt, rychle pozbyl"*, velkou neznámou tedy může představovat fakt, zda by takto rychle nabyté dědictví mladší generace zvládla. Řešení nejen tohoto problému může představovat právě založení svěrenského fondu, ať už za života zakladatele, či pro případ jeho smrti.

Věřím, že nejlepší pojetí této kapitoly představuje kompilace mnoha různých výhod svěrenského fondu a k nim uvedeným příkladům, proto jsem se rozhodl zvolit obdobnou formu jako Barbora Bednaříková ve svém díle *Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Začal bych tedy, z mého pohledu, největší výhodou svěrenského fondu. Zde se bez jakýchkoli výhrad ztotožňuji s pohledem Lucie Joskové a Lukáše Pěsny, kteří tvrdí, že základní výhodou svěrenského fondu je samostatné vyčlenění části majetku¹¹⁹. Tato výhoda tedy spočívá ve faktu, že daný majetek je v podstatě majetkem *sui generis*, který nepatří nikomu, ale pouze je spravován svěrenským správcem. Je tedy chráněn před počínáním obmyšlených a jedná se mimo jiné o jistou formu ochrany dědictví. Jedná se zde tedy nejen o základní výhodu samotného svěrenského fondu, která svojí použitelností přesahuje i do mnoho dalších právních odvětví, ale specificky ve vztahu k dědickému právu z této obecné výhody vyplývá i, dle mého názoru, nejzásadnější výhoda a důvod, pro které je vhodné využít svěrenský fond k mezigeneračnímu předání majetku. Touto výhodou je ochrana dědictví jako takového.

¹¹⁹Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

1. Ochrana dědictví před rozmařilostí, nezkušeností a nezodpovědností ze strany dědiců

1. Mezigenerační transfer a uchování majetku

Přes zákonné nejasnosti¹²⁰ v úpravě svěrenských fondů, se možnost založení svěrenského fondu za účelem ochrany dědictví jeví jako vhodná v případech, kdy se jedná o větší majetek.

Nestává se zřídka, že rodiče se strachují, zda jejich potomci bezpečně zvládnou po nich nabyté dědictví. Založení svěrenského fondu tak v tomto případě může pomoci nejen s ohledem na fakt, že potomci nedostanou jednorázově velký finanční obnos, ale i v mnoha dalších ohledech.

Nezvládnutí takto nově nabytého dědictví se může projevovat mnoha způsoby, které zahrnují; neuvážlivé a rozmařilé utrácení peněz, ztrátu motivace k vlastnímu výdělku, zanedbávání povinností, špatná finanční rozhodnutí a nerozvíjení finanční gramotnosti, nepoznání hodnoty peněz, práce a času. Tyto rizika lze mitigovat právě založením svěrenského fondu, díky kterému nejen, že dědicové nedostanou jednorázově všechno jmění¹²¹, ale v rámci statutu svěrenského fondu jim lze stanovit podmínky, které musí pro plnění ze svěrenského fondu splňovat a plnit¹²². Těmito mohou být například požadavek studia, podmínka dosáhnutí určitého věku k vyplácení vyšší části a podobně.

Dále lze jako součást procesu založení svěrenského fondu definovat i jisté rodinné poslání, které může sloužit jako opora při stanovení společných hodnot a cílů. Založení svěrenského fondu tak ve svém důsledku nemusí chránit jednotlivce před majetkem a mejetek před jedinci, ale může sloužit jako ochrana pro celou rodinu. Díky svěrenskému fondu lze sledovat společné cíle všech členů rodiny a vytvořit tak díky tomuto společný mezigenerační plán. Správa rodinného majetku je tak svěřena všem jejím členům, kteří se na ní podílejí a sdílí mezi sebou odpovědnost za rozhodnutí učiněná při péči o vyčleněný majetek. Tento proces pozitivně formuje potomky a v konečném důsledku je připraví na zodpovědnou správu rodinného jmění.

¹²⁰V první řadě je důležité zmínit, že následující výklad nemusí být kvůli nedostatečnostem jak lingvistickým, tak i věcným v právní úpravě svěrenských fondů absolutně přesný a je možné, že díky potenciálním problémům vytyčeným níže se může zákonná úprava změnit a s tím společně i tento bod. S ohledem na pohled právních expertů na problematiku svěrenských fondů a mého názoru k datu publikace této práce je vhodné tento bod zařadit v podobě, která se s ohledem na názorovou disputaci a pohledem na procesněprávní náležitosti svěrenského fondu kloní spíše k názoru Miloše Kocího. Tedy, že majetek vyčleněný do svěrenského fondu není součástí pozůstalosti, další informace o tomto problému jsou popsány v další kapitole.

¹²¹Srovnání další bod, ochrana před věřiteli

¹²²Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. 2012, §1452, odst. 2, bod d).

2. Ochrana dědictví před jinými dědici

Přes obdobné zákonné nejasnosti¹²³ lze jako na potenciální benefit použití svěrenského fondu k předání majetku nahlížet i na možnost zvolení beneficianta dle uvážení zakladatele. Přes kogentní ustanovení dědického práva je tedy možné stanovit obmyšlené, kteří nespádají do kategorie nepominutelných dědiců, či dokonce obmyšlených, kteří nejsou v žádném příbuzenském vztahu se zakladatelem, a tímto způsobem tak omezit právo těchto dědiců na podíl z pozůstalosti, bez jejich faktického vydědění^{124,125}. Tento způsob se jeví při současném výkladu právní úpravy svěrenského fondu, s porovnáním s právní úpravou dědického práva, jako vhodnější oproti vydědění. Dědické právo nenabízí mnoho důvodů vydědění a není výjimkou, že i když takovéto důvody existují, je složité je prokázat. Tato možnost je vhodná v případech, kdy chce zakladatel zamezit dědickému nároku osob, u kterých neshledává, že by měli mít na část pozůstalosti nárok. Na majetek vložený do svěrenského fondu by tedy tyto dědicové neměli již nárok, neboť takto vylčeněný majetek přestává být ve vlastnictví zakladatele a stává se výlučným vlastnictvím svěrenského fondu a plody a užitky z tohoto majetku náleží výhradně obmyšlenému.

¹²³Při tomto bodu lze také namítat nejasnost právní úpravy svěrenských fondů, srovnej DOPLNIT ODKAZ NA PROBLÉM VZTAHUJÍCÍ SE K TOMUTO BODU

¹²⁴Srovnej s kapitolou Dědické právo v České republice, důvody k vydědění

¹²⁵Toto lze samozřejmě považovat i za nevýhodu, pokud se na tuto možnost koukáme z pohledu dědice, srovnej DOPLNIT ODKAZ

2. Ochrana před věřiteli

Další důležitou výhodou uvádí ve svém díle Správa cizího majetku (dále jen Správa cizího majetku) Lucie Joková a Lukáš Pěšna. Tento bod úzce souvisí s výhodou, kterou jsem již nastínil v předchozím bodu, tedy s převedením majetku na jiný kvazi subjekt a tím subsekventní oddělení daného majetku od majetku zakladatele, svěřenského správce i obmyšleného. Věřitelé koholiv z výše vymezených osob, v rámci tohoto bodu je jako tato osoba přednostně myšlena osoba zakladatele svěřenského fondu, a tedy nemohou v rámci svých pohledávek za jakoukoliv z těchto osob uspokojovat z majetku, který byl vyčleněn do svěřenského fondu, toto platí i v případě úpadku těchto osob. Je nicméně důležité stanovit, že plnění z tohoto fondu ve prospěch obmyšlených může sloužit k uspokojení věřitelů¹²⁶ dle exekučního řádu¹²⁷.

Výborný příklad je uveden v tomtéž díle: *”Zakladatel se zymýšlí pustit do rizikového podnikání. Vyčlení proto část svého majetku do svěřenského fondu a jako obmyšlené určí sebe a svou rodinu. Tím majetek vyjme z dosahu svých potenciálních budoucích věřitelů. V případě podnikatelského neúspěchu se věřitelé budou moci uspokojit z majetku zakladatele, nikoli však z majetku vyčleněného do svěřenského fondu. To nevylučuje právo věřitelů domáhat se uspokojení z jednotlivých nároků, které zakladateli ze svěřenskému fondu plynou jako obmyšlenému.”*

Jak dále uvádí autoři, je nicméně nutné podotknout, že si pod založením svěřenského fondu nelze představovat jakýsi nástroj ochrany zakladatelova majetku pro každou situaci. Obecně tak například nelze do svěřenského fondu vyčlenit majetek po vzniku pohledávky, neboť takto vyčleněný majetek by mohl zhoršit dobyvatelnost pohledávky a toto vyčlenění by tak bylo zatíženo relativní neúčinností dle § 589 až 599 obč. zák., popřípadě by mohl být věřiteli odporován dle paragrafů insolvenčního práva, §235 až §243 insolvenčního zákona.

Tomuto přisvědčuje nejen Kocí v Komentáři k Občanskému zákoníku jak uvádí správně autoři, ale i Svejkovský a Marek ve svém díle Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku v komentáři k paragrafu 1467¹²⁸.

¹²⁶ Lucie Josková and Lukáš Pěšna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

¹²⁷ Zákon č. 120/2001 Sb., *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů*. 2001, §59.

¹²⁸ Jaroslav Svejkovský and Radan Marek a kolektiv. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku, komentář § 1400 - 1474*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-7400-548-0.

3. Anonimizace či diskrétnost

V případech snahy o zachování jisté diskrétnosti, pro jednoduchost uvedmě, převodce a nabyvatele určitých práv, poskytuje svěřenský fond v tomto ohledu značnou výhodu oproti klasickým způsobům převodu, kdy je ve veřejně přístupných seznamech možné vidět obě osoby ať již přímo, či ve sbírce listin. Novela Občanského zákoníku a Zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob z roku 2018 tento bod poměrně zkomplikovala povinným zápisem svěřenských fondů do evidence. Měla ovšem i pozitivní přínost v jiných ohledech, zejména pokud se jednalo o oprávněné obavy, že by svěřenský fond mohl být použit k legalizaci výnosu z trestné činnosti, či dalších nelegálních aktivit. V mnohém tedy tato novela zbourala představu absolutní anonimizace zakladatelé a obmyšlených, kteří jsou teď povinně zapisováni do evidence. Není tomu ovšem tak, je sice pravda, že osoba zakladatele a jednotliví obmyšlení jsou zapsáni do evidence, ale data z této evidence jsou poskytnuty jiné osobě pouze pokud prokáže právní zájem¹²⁹. Na první pohled je ve všech relevantních seznamech uvedena pouze osoba svěřenského správce.

Tato dodatečná bariéra, mezi daty a subjekty, které by dané informace chtěli získat slouží jako další ochrana před věřiteli, či jinými osobami, které by tyto informace mohli využít ke svému prospěchu a poškození zakladatele či obmyšlených, slouží tedy jako firewall, který zajišťuje zakladateli a obmyšleným větší bezpečí a pohodu. Kvůli nečitelnosti vlastnictví je tedy ztíženo zjistit informace týkající se převodu majetku, distribuci výnosů z majetku ať již vně rodiného kruhu, či mimo rodiný kruh.

¹²⁹ Zákon č. 304/2013 Sb., Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. 2013, §65e odst. 3.

4. Udržení celistvosti a ochrana majetku

Založení rodinného svěřenského fondu má také pozitivní vliv na udržení celistvosti a tedy i na ochranu majetku. Toto je důležité zejména v případech, kdy existuje více dědiců a pozůstalost by mělo tvořit jmění, u kterého si lze jen ztěžít představit možnost jeho rozdělení mezi dědice, popřípadě by takové rozdělení představovalo například značnou konkurenční nevýhodu, popřípadě přenesení odpovědnosti na všechny dědice, aby se zabránilo nezodpovědnému počínání jen některých z nich, ovšem bez nutnosti ponížovat podíly náležející těmto obmyšleným. Takovéto jmění může představovat například rodinný závod, nemovitý majetek či různé investiční fondy a podobně. Je samozřejmě možné tento potenciální problém vyřešit dědickou smlouvou, závětí, či darováním. S ohledem na bod 1 si však myslím, že vložení tohoto majetku do svěřenského fondu mu zajistí ochranu a v souvislosti s bodem 1 může obmyšlené i v uvozkách vzdělat v uvědomělé správě majetku. Vyčlenění majetku do svěřenského fondu také může sloužit k zajištění řádné správy tohoto majetku v případě, kdy by větší problém, než potenciální rozdrobení majetku mohla představovat například potenciální budoucí nemožnost nebo další neochota ze strany zakladatele se o majetek dále starat nebo odůvodněné obavy, že právní nástupci nejsou, ať už z důvodu nedostatku zkušeností nebo nízkého věku, připraveni na povinnosti spojené se zodpovědnou správou majetku.

Příklad uvedený v díle *Správa cizího majetku*: *"Zakladatel může do svěřenského fondu vyčlenit závod na výrobu automobilů a potomkům přiznat právo podílet se rovným dílem na zisku dosaženým tímto závodem."* Tento závod může být přitom spravován profesionálem, potřeba jisté odbornosti dědiců ve směru řízení podniku tak nemusí být nikterak vysoká, je jim pouze přiznáno právo na plnění, aby byly zajištěny jejich potřeby. A dále uvádím pro druhý dílčí přínos zvolení předání majetku ve formě svěřenského fondu tento příklad: *"Otec vyčlení část majetku - akcií a určí jako obmyšlené své nezletilé děti. Správou majetku pověří profesionála zběhlého ve správě cenných papírů a děti budou až do dosažení vysokoškolského vzdělání oprávněni pouze k výnosu z akcií."* V tomto příkladu bude zabráněno rozdrobení majetku vlivem rozdílný názorů a ekonomických zájmů jednotlivých dědiců, či jak již je výše zmíněno nepřipravenosti¹³⁰.

¹³⁰Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

Svěřenský fond také dále může být praktickým nástrojem pro správu velkého majetku, který lze rozdělit a toto rozdělení by potenciálně ani nepředstavovalo vážnou konkurenční nevýhodu, ale je praktičtější majetek držet pohromadě než ho drobit mezi dědice. Dobrým příkladem tak může být syndikovaný úvěr¹³¹, kdy majetek slouží ku prospěchu velkého počtu osob, jež jsou spojeny společným zájmem, v těchto případech je se správou práv a povinností spojena velká administrativní zátěž, která může být vytvořením svěřenského fondu zmírněna jak pro věřitele, tak i pro dlužníky¹³². Další příklad uvádí Barbora Bednaříková u rodiny Rockefellerů. Jedná se o velice rozsáhlou rodinu, která svým počtem převyšuje 100 členů. I přes fakt, že mnoho majetku bylo rozdrobeno do menších fondů, je obecně majetek rodiny držen v celku místo osobního vlastnictví jednotlivých členů. Společně s takto značným majetkem, který je centralizovaně spravován, a správnou investiční strategií, dosahují výnosy z takovýchto fondů nemalé částky, z nichž jednotliví členové mohou pohodlně žít. I přes fakt, že by tento majetek tedy potenciálně mohl být rozdělen mezi členy rodiny, tak pokud je soustředěn v celku, výnosy z něho budou mnohem větší a mohou sloužit rodiným členům k jejich potřebám lépe, než kdyby se majetek rozdělil¹³³.

¹³¹Syndikovaný úvěr je takový úvěr, kdy je úvěr poskytnut syndikátem, tedy nějakou skupinou věřitelů, tyto úvěry jsou poskytovány v případech, kdy je třeba vysokého objemu zapůjčených finančních prostředků, například při fúzi, akvizici nebo expanzi korporace, refinancování stávajících závazků, nebo realizaci projektového financování jak správně uvádí na svých stránkách například Komerční banka, <https://www.kb.cz/cs/firmy-a-institute/produkty/uvery-a-financovani/strukturovane-financovani/syndikovany-uver>

¹³²Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

¹³³Barbora Bednaříková. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014.

5. Péče o členy rodiny

Další výhodou svěřenského fondu spatřuji v možnosti jeho nastavení tak, aby se dal využít pro péči o jednotlivé členy rodiny, kteří danou péčí potřebují, ať již díky fyzickému nebo mentálnímu postižení nebo kvůli pokročilému, nebo naopak nízkému věku, a tedy zajištění jejich hmotného zabezpečení. Těmito mohou být jak zakladatelé, tak jiní členové rodiny, či dokonce osoby mimo rodinný kruh. Tato výhoda je velice posílena flexibilitou svěřenského fondu, kterou vložil zákonodárce do rukou jeho zakladateli a ten prostřednictvím statutu do rukou svěřenského správce, který poté může vykonávat profesionální správu svěřenského fondu bez toho, aby se jakýkoliv člen rodiny musel angažovat. Díky flexibilitě svěřenského fondu, je možné přesně popsat a vymezit situace a podmínky, za kterých mají jednotliví členové rodiny právo na plnění ze svěřenského fondu. Vhodným nastavením je možné docílit hmotného zabezpečení a péči o osoby, které to nejvíce potřebují po celý jejich život.

Toto využití je tak například vhodné v případech, kdy je zakladatel stížen vážnou chorobou, která v budoucnu zapříčiní znemožnění vlastního racionálního úsudku. Založením svěřenského fondu tak může zakladatel docílit toho, že potomci budou mít motivaci se o něj starat a prostředky z majetku takto vyčleněného budou distribuovány výhradně osobám, které o zakladatele projevují zájem a starají se o něj v jakékoliv nelehké situaci a podíl na majetku nebudou mít osoby, které si takovéto plnění nezaslouží^{134,135}. Vedle tohoto benefitu také samozřejmě stojí i výhody popsané v bodech 1, 4 a 6. Toto myslím tak, že například s ohledem na výhody uvedené v bodě 1 se může zakladatel takto rozhodnout, aby uchránil majetek před dědici, či jinými osobami, které by chtěli využít jeho ztížené situace, kdy by dle platných předpisů nebyla ještě učiněna žádná podpůrná opatření při narušení schopnosti jednat¹³⁶ a byl by tak plně způsobilý jednat po právní stránce, nicméně po stránce mentální by tohoto již nemusel být schopen.

Obdobně je možné svěřenského fondu využít jako zajištění pro postižené dítě pro smrti rodičů společně s příznámím odměny za tuto péči jednotlivým osobám.

6. Přiznání různých práv oprávněným osobám

S ohledem na široké možnosti účelu svěřenského fondu a podmínky plnění, které je možné stanovit ve statutu, dále svěřenský fond umožňuje efektivní využívání majetku. Toto efektivní využívání majetku spočívá ve své podstatě v zahrnutí možností poskytnutých dědickým právem v §1507-1524 Občanského zákoníku, tedy možností svěřenského náhradnictví a svěřenského nástupnictví. V rámci statutu je možné, aby zakladatel přiznal jednotlivým obmysleným různá

¹³⁴Tamtéž strana 113

¹³⁵Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. § 976 - 1474*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-546-7, Kocí M. Strana 1208.

¹³⁶§38-65 Občanského zákoníku

práva jednorázově i postupně¹³⁷. Toto se dá využít například tak, že zakladatel přizná určité právo na věci vložené do svěrenského fondu jedné osobě po dobu jejího života a po její smrti či naplnění jiného zakladatelem stanoveného kritéria přejde toto právo na osobu jinou. Pokud by se tak například zůstavitel nemohl spolehnout na svého potomka, kvůli jakémokoli důvodu, že se nebude schopen o dědictví vhodně postarat, ale chtěl by aby dané dědictví následně přešlo na potomka tohoto potomka, přičemž by ale chtěl zabezpečit i svého potomka, tak použití institutu svěrenského nástupnictví není vhodné ani v případech, kdy by podle §1521 nebo §1522 Občanského zákoníku nebylo svěreno dědici s dědictvím volně nakládat. V takovéto obdobné situaci je nicméně zřízení svěrenského fondu ve prospěch potomka se stanovením podmínky vyplacení celé podstaty svěrenského fondu po jeho smrti jeho potomkovi¹³⁸ velice praktické, neboť majetek vložený do svěrenského fondu může spravovat profesionální svěrenský správce a v souladu s bodem 1 - Ochrana majetku, bude majetek zachován pro další generace. V souladu s důrazem na pořizovací volnost tedy takto bude zajištěno, že zakladatel svěrenského fondu bude mít nepřímý vliv na svůj majetek i po své smrti a o tento majetek bude postaráno dle jeho vůle.

Vhodný příklad opět uvádí autoři v díle *Správa cizího majetku*, pro ilustraci výše napsaného si však dovoluji tuto ukázkou trochu pozměnit: *"Po smrti zakladatele má vyčleněný majetek (bytovou jednotku) využívat jeho syn s jeho vnukem. Po smrti jeho syna má majetek získat vnuk zakladatele."*

6. Možnost převedení majetku na jinak nezpůsobilé dědice

¹³⁷Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

¹³⁸Toto je plně v souladu s §1460 Občanského zákoníku

Data.

7 Systémové nedostatky a návrhy na řešení

—Koment

Zhodnocení faktu, že by taková právní úprava měla existovat, poznámka, že tento problém zatím u nás není řešen soudní praxí. Pokusit se navrhnout legislativní změny, vedoucí ke zlepšení postavení nepominutelných dědiců v rámci dědického řízení za předpokladu, že zároveň vznikne i svěrenský fond mortis causa, do kterého se vyčlení majetek, který by jinak byl součástí dědického řízení. Zkusit navrhnout řešení na základě inspirace jinými právními systémy, ve kterých existuje jak institut trustu, tak i institut nepominutelného dědice, mohlo by se jednat například o provincii Quebec, nebo stát Louisiana, pokusit se tyto změny navrhnout na základě studia zákonů a dále se pokusit najít soudní rozhodnutí, v Angličtině se institut nepominutelného dědice nazývá forced heir.

Je nepochybné, že s přijetím institutu svěrenského fondu vzniklo mnoho otázek, na které nám zákonodárce neposkytl patřičné odpovědi. Zajímavé ovšem je, že zákonodárci v rámci procesu přejímání právní úpravy svěrenského fondu, a její implementací do českého právního řádu, muselo, u mnoha z níže popsaných problémů, být jasné, že takovéto vzniknou. Otázka tedy je, proč byl svěrenský fond takto upraven a proč jeho přijetí nevedlo k odpovídajícím změnám v rámci českého práva, které by takovéto problémy řešily. Věřím, že pomocí analýzy těchto problémů a zodpovězením otázek z nich plynoucích, budu schopen v závěrečné kapitole navrhnout patřičná opatření a změny, které by mohly vést k vyjasnění, či přímému odstranění těchto problémů české právní úpravy.

7.1 Nejasná regulace a chybějící judikatura

7.2 Systémové nedostatky vztahující se k dědickému právu

Věřím, že na problematiku spojenou s kolizí norem dědického práva a svěrenského fondu lze nahlížet dvěma způsoby, podle kterých záleží, na jakou stranu názorového spektra se v souvislosti se zodpovězením mé hypotézy přikloním.

První pohled bych nazval "výkladový", pomocí jeho optiky nahlížím na kolizní problematiku z pohledu formálního výkladu jednotlivých norem a jejich vzájemných vztahů s ohledem na základní principy práva.

Druhý pohled bych nazval "úmyslový", který je vykládán jako mé pochopení potenciálního úmyslu zákonodárce a jeho směřování při implementaci tohoto nového právního institutu, krom samotného výkladu smyslu jednotlivých právních ustanovení, se zde zaměřuji i na logicky vyvozené korelace mezi jednotlivými zákonnými ustanoveními a z toho plynoucí kauzalitu, kterou spatřuji v několika zákonných ustanoveních, jejichž výklad nelze ztotožňovat s výkladovým pohledem, neboť s ohledem na transplantaci právní úpravy svěrenského fondu je vyloučený. V jeho rámci se zaměřím spíše na teoretickou rozpravu s ohledem na základní principy dědického práva a svěrenského fondu v souvislosti s materiálními prameny práva.

7.3 Započtení na dědický podíl

7.4 Nejasný výklad ochrany nepominutelných dědiců

Jak již je zmíněno v kapitole výše, v rámci české právní úpravy bohužel chybí explicitní úprava funkce svěrenského fondu, pokud se nachází ve střetu s institutem nepominutelného dědice. Podobné stanovisko zaujímá například i Kryštof Horn ve svém příspěvku do Časopisu Ad Notam. Ve svém příspěvku říká následující: "Příkladem takové nejasnosti může být vztah fondu k institutu nepominutelného dědice, který je neznámý jak v zemích common law, kde má své kořeny trust, tak bohužel i v Québecu, odkud zákonodárce přejal úpravu svěrenských fondů. Výslovná ustanovení o vztahu svěrenského fondu mortis causa a dědického práva totiž chybí."¹³⁹ Tento příspěvek se zakládá na pravdě a potvrzuje fakt, že takováto právní úprava v českém právu chybí a bylo by vhodné jí prostřednictvím novelizace doplnit. S výrokem nicméně nemohu souhlasit jako s celkem, protože přesto, že je pravda, že institut nepominutelného dědice jako takový v Quebeckém právu neexistuje a Quebecká právní úprava se dále vyznačuje téměř úplnou testamentární volností, tak Quebec Civil Code připouští určitou ochranu dědiců před opomenutím v závěti. Abych byl přesný,

¹³⁹ PragueBest s.r.o. [<http://www.praguebest.cz> and NKČR. "Praktické aspekty svěrenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku". cs. In: (). URL: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fondu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku (visited on 01/27/2020).

tak Quebecký právní řád upravuje tři případy ochrany dědiců, které by se daly přirovnat k institutu nepominutelného dědice v našem právním řádu. Je tedy možné říci, že, přestože tak zákonodárce neučinil, mohl se u Quebecká právní úpravy inspirovat i v rámci ochrany nepominutelných dědiců, protože Quebecké právní úprava, narozdíl od té České, upravuje i případy, ve kterých by tyto nároky nemohly být splněny kvůli právnímu jednání učiněnému zůstavitelem, mezi toto právní jednání je právě možné zařadit i založení trustu.¹⁴⁰

Obdobně je také možné hledat inspiraci pro vyřešení této nejistoty ve vztahu k dědickému právu i v případech z Itálie, či v právní úpravě institutu obdobného svěřenského fondu v Lichtenštejnsku, tento fakt a jeho možné aplikace na českou právní úpravu jsou zhodnoceny v kapitolách.

7.4.1 Komparace právní úpravy svěřenského fondu s právní úpravou dědictví

—Koment

Zde proběhne komparace, musím zde napsat, že neexistuje právní úprava, která by upravovala situaci, ve které bude založen svěřenský fond mortis causa a zároveň bude probíhat dědické řízení, ve kterém budou figurovat nepominutelní dědici, na které v souvislosti se založením svěřenského fondu nev्यjde jejich zákonný podíl. Konstatovat, že těmto problémům se dá vyhnout tím, že se svěřenský fond vyčlení už za života, dokázat toto tvrzení na základě jiných institutů převodu majetku za zůstavitelova života a poukázat na to, že tento majetek následně není předmětem dědického řízení a tudíž ani nemůže připadnout jakýmkoliv dědicům, neboť pokud budeme mít na časové ose bod x, ve kterém zůstavitel zemře, a svěřenský fond vznikne v bodě x-y, tak v době zůstavitelova úmrtí již není součástí jmění a tudíž nemůže být součástí dědického řízení. Pokud by nicméně zůstavitel zemřel v bodě x a svěřenský fond by také vznikl v bodě x, tak lze polemizovat o tom, zda by dědici nemohli mít právo na snahu obsáhnout i tento vyčleněný majetek v soupisu dědického řízení.

—

—Koment

Dále se pokusit obhájit můj názor, že pokud budou obmyslenými svěřenského fondu i nepominutelní dědicové, tak plněním ze svěřenského fondu právě tímto dědicům dojde k neformálnímu doplnění jejich povinného podílu ze strany zůstavitele - pokusit se najít nějakou právní zásadu, která by něco takového říkala. Pokud by však z fondu mělo být plněno nikomu jinému, tak se pokusit obhájit fakt, že tato situace není zákonně obhájena a není na ní ani žádná judikatura či ustálená soudní praxe, a potenciálně by se tedy dědicové mohli bránit soudní cestou. Pokusit se stanovit, jak by takovýto spor mohl v rámci našich exis-

¹⁴⁰Quentin Leclercq. *Inheritance Law in Canada, Quebec* — Alain P. Lecours, lawyer in Montreal. en-US. May 2014. URL: <https://lecourshebert.com/en/inheritance-law-canadian-province-quebec/> (visited on 01/28/2020).

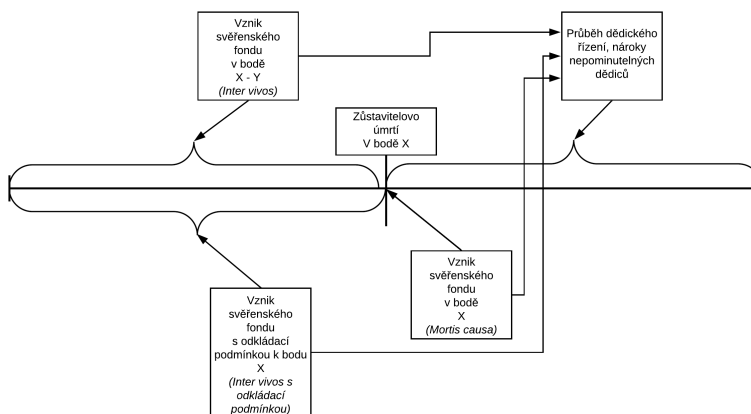
tujících právních norem dopadnout, pokud to půjde tak se zkusit podívat, zda toto není řešeno na mezinárodní úrovni například v rámci mezinárodního práva soukromého.

Pro tuto kapitolu, a následné návrhy na změny, je v první řadě podstatné vymezit, v jakých fázích vzniká svěřenský fond, a tyto následně porovnat s úpravou dědického práva. Tímto postupem lze dosáhnout vhodného a dostatečného porovnání možností, které mají dědici v jednotlivých fázích, jak jsou chráněni a jak se potenciálně mohou brát o svá práva.

Dle mého názoru, který potvrzuje Miloš Kocí v rámci komentáře k úpravě svěřenského fondu, lze hovořit o 3 způsobech vzniku svěřenského fondu. Těmito způsoby jsou, založení svěřenského fondu *inter vivos*, *mortis causa* a potenciální souběh těchto založení ve formě založení svěřenského fondu *inter vivos* s odkládací podmínkou, dle § 584 až 549 OZ, spočívající ve smrti zůstavitele.¹⁴¹

¹⁴¹Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. § 976 - 1474*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-546-7.

Vizuálně by se tedy průběh komparace napříč jednotlivými způsoby založení dal vyobrazit následovně, kde střed osy představuje čas úmrtí zůstavitele:

Obrázek 4: Vznik svěřenského fondu

—Koment

Doplnit další informace. Popsat dědické právo - co jde do dědictví, co jsou nepominutelní dědicové, jak funguje dědické řízení atp. Vysvětlit rozdíl mezi majetkem a jméním.

V případě založení svěřenského fondu mezi živými s odkládací podmínkou smrti zakladatele se ve své podstatě jedná o založení *mortis causa* formou *inter vivos*, s ohledem, že se nejedná o založení svěřenského fondu porúčením pro pŕípad smrti je zřejmé, že v tomto pŕípadě nelze uvaŕovat ani nad ochranou dle §1492, pro ilustraci je možné porovnat tento způsob založení s další formou mezi-generačního pŕedání majetku a to darováním pro pŕípad smrti. Podklad pro toto tvrzení poskytují například autoŕi článku Darování pro pŕípad smrti v Časopisu pro právní vědu a praxi Adam Talanda a Iveta Talandová. Ti pŕímo říkají: *”Darování pro pŕípad smrti je pŕi splnění všech zákonných podmínek obligačním vztahem mezi dárcem a obdarovaným a neřídí se ustanoveními dědického práva. Zákon tak umožňuje užitím jednoho zákonného institutu obcházet soubor jiných zákonných institutů. Pŕedevším se jedná o obcházení ustanovení omezujících zůstavitele v nakládání s jeho majetkem, která slouží k ochraně nepominutelných dědiců.”*¹⁴².

¹⁴² Časopis pro právní vědu a praxi, vydání 2/2015. Brno, 2015.

7.4.2 Ochrana zájmů nepominutelných dědiců zakladatele trustu v Itálii

Napsat o situaci v Itálii.¹⁴³

7.4.3 Právní úprava v Lichtenštejnsku

7.5 Nejasný výklad ve vztahu k vyživovací povinnosti

7.5.1 Typy ochrany dědických nároků v rámci Quebec Civil Code

V Quebeckém právní řádu existují tři instituty, které by se svým účelem a formou daly přirovnat k českému institutu nepominutelného dědice. Ve své podstatě se jedná o instituty, které mají chránit osobu, které je zůstavitel povinnen poskytnout nějaké plnění před opomenutím této osoby ze strany zůstavitele v rámci závěti, nebo opomenutí této osoby pokud se dědí na základě intestátní posloupnosti. Zákonodárce zároveň upravil vztah těchto institutů k právnímu jednání zůstavitele, které mění výši zůstavitelova majetku již v období před jeho smrtí a s účinností k datu jeho smrti.

Tři ochrany, které jsou upravené v Quebeckém právním řádu:

1. Survival of the Obligation to Provide Support
2. Family Patrimony
3. Compensatory Allowance

Survival of The Obligation to Provide Support

Prvním způsobem ochrany jistých dědických nároků vůči majetku zachovanému zůstavitelem spočívá v Institutu zvaném *The Survival of the Obligation to Provide Support*, který zaručuje příjemci určité finanční podpory vyplácené danému příjemci za zůstavitelova života tuto podporu i po smrti zůstavitele.

Důležitou roli pro dokázání argumentu, že Quebecká právní úprava obsahuje v jisté formě ochranu dědiců a upravuje i případy zmenšení zůstavitelova majetku v období před smrtí popřípadě účinné ke dni smrti zůstavitele je odstavec 689, který stanovuje následující: "Where the assets of the succession are insufficient to make full payment of the contributions due to the spouse or to a descendant, as a result of liberalities made by acts inter vivos during the three years preceding the death or having the death as a term, the court may order the liberalities reduced."

¹⁴³Luboš Tichý. *Svěřenský fond a trust - jejich fungování v mezinárodním srovnání*. 2. vydání. Praha: Centrum právní komparatistiky PFUK v Praze, 2017. ISBN: 978-80-87975-67-1.

Liberalities to which the spouse or descendant consented may not be reduced, however, and those he has received shall be imputed to his claim.”¹⁴⁴ Tento odstavec ve zkratce zaručuje osobám s nárokem vůči zůstaviteli ochranu tohoto nároku v případě nedostatečného jmění v rámci dědictví, které bylo jistým právním jednáním zůstavitele sníženo na tuto nedostatečnou hranici. Soud může v tomto případě omezit právní jednání učiněné zůstavitelem dokonce i za jeho života, co je ale důležité pro založení trustu mortis cause je fakt, že může omezit i právní jednání s účinností ke dni zůstaviteli smrti. Tímto způsobem tedy může omezit i vyčlenění majetku do svěřenského fondu, respektive Trustu.

Dále je potřebné a důležité poznamenat i to, že odstavec 689 ve své druhé části říká, že v případě, že z těchto právních jednání bude mít prospěch právě osoba, která se domáhá svého podílu na zůstavitelově majetku, tak tento prospěch bude započten v rámci potenciálního omezení právního jednání zůstavitele. Z této části je tedy možné dovodit, že uspokojit tento právní nárok je možné i založením trustu, který bude daný prospěch oprávněným osobám poskytovat místo likvidátora dědictví¹⁴⁵.

Family Patrimony Compensatory Allowance

7.6 Nejasnosti v rámci daňových aspektů svěřenského fondu

Jisté nejasnosti lze pozorovat i v právní úpravě svěřenského fondu ve vztahu k daním. V souvislosti s přijetím Nového Občanského zákoníku a jeho účinností bylo potřeba novelizovat i další právní předpisy. Jednou z těchto novelizací prošly právní normy upravující zdaňování, především tedy zákon o daních z příjmu. I přes tyto novelizace však shledávám v daňové úpravě vztahující se ke svěřenským fondům jisté nedostatky. Nemyslím si, že s ohledem na téma práce je vhodné hlouběji zabředávat do tématu zdanění svěřenského fondu a jeho výhodnosti z pohledu daňového zatížení, neboť žádná takováto výhodnost neexistuje, avšak v tomto rámci se vyskytuje i jeden problém týkající se zániku svěřenského fondu a následného převedení zbylého majetku obmyšlenému, nebo zakladateli, který je dle mého názoru vhodný uvést kvůli potenciálním nejasnostem vztahujícím se k zániku svěřenského fondu.

Daňová úprava svěřenských fondů, by se dala nejspíše shrnout následovně.

¹⁴⁴ — *Annotated Civil Code of Québec*. URL: <https://ccq.lexum.com/w/ccq/en> (visited on 01/27/2020).

¹⁴⁵ V Quebecém právu je likvidátor osobou, která

7.6.1 Ochrana v Anglii

7.7 Další systémové nedostatky

7.8 Možnosti použití svěřenského fondu k obcházení věřitelů

7.9 Rozdílné pojetí vlastnictví

Další otázku, kterou si mnozí právní experti položili je samotné pojetí vlastnictví v systému civil law, které je dle mnohých jen těžko kompatibilní s děleným vlastnictvím, které je inherentně spojeno se systémy common law. Jedná se o velice dobrou otázku, neboť na svěřenský fond by se dalo nahlížet jako na dělené vlastnictví. Tento fakt byl dlouhou dobu považován za překážku vstupu trustu do kontinentálních právních řádů, neboť kontinentální právní řády jsou založené na konceptu nedělitelnosti vlastnictví¹⁴⁶, zejména od doby, kdy se na Evropském kontinentu opustil koncept feudálních vztahů¹⁴⁷.

Pojem dělené vlastnictví by se dal jednoduše popsat na příkladu reálných vlastnických vztahů několika rodin, bydlících ve vícegeneračním domu. V takovémto případě by tyto rodiny fungovali na principu děleného vlastnictví, dalo by se říci tedy i na principu rodinného fideikomisu, kdy o nemovitosti, jako o větší majetkové hodnotě, nerozhoduje pouze formální vlastník, který je zapsán v katastru nemovitostí, ale rodina jako celek¹⁴⁸.

Samotná Francouzská úprava, z níž z historického hlediska vychází i právo Kanadské provincie Quebec, nepoužívá dělené vlastnictví ale nahlíží na něj jako na obdobu českého jmění. České právo tento koncept obdobně nevyužívá a samotný občanský zákoník hovoří jen o majetku, jmění § 495 *Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek. Jmění osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů.* a vlastnictví § 1011 *Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.*, kde zásadnější rozdíl představuje pouze majetek a jmění, přičemž majetek a vlastnictví nemají mezi sebou téměř žádný rozdíl.

Není však absolutní pravdou, že by bylo dělené vlastnictví kontinentálním řádům cizí úplně, například Rakouský občanský zákoník ABGB obsahoval koncept děleného vlastnictví¹⁴⁹, kdy k jednomu majetku existovalo právo vrchní

¹⁴⁶Lucie Josková and Lukáš Pěšna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

¹⁴⁷Michael Milo and Jan Smits. *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. *European Review of Private Law*, pp. 421-426, 2000. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1570588>. 2000.

¹⁴⁸Ondřej Horák. *Tzv. Dělené vlastnictví v 19. a 20. století (k proměně chápání tradičního pojmu v domácí právní vědě)*. cs. 2010.

¹⁴⁹Narozdíl však třeba od Francouzského Code civil, které naopak instituty založené na děleném vlastnictví až do Napoleonovi prohry rušilo, po konci Napoleonovi vlády se však i ve Francii přistoupilo o obnovení těchto institutů. Ve větším množství se například fideikomisy začaly rušit až po první světové válce například ve Výmarské ústavě, nebo v Československu po vyhlášení samostatného státu

a právo užitkové, při hlubším zamyšlení lze dojít k tomu, že právě takovýto způsobem je posataven trust, kdy právo vrchní, tedy formální, zapsané, má svěřenský správce, ale právo užitkové má obmyšlený¹⁵⁰. V CCQ byl tento problém vyřešen poměrně netradičně, a to takovým způsobem, že vyčleněný majetek není nikým vlastněn, ale že se jedná o autonomní vlastnictví, tedy respektive majetek svěřen vlastnímu účelu¹⁵¹. Tento koncept je založen na *patrimoine d'affectation*, v CCQ patrimony by appropriation, v občanském zákoníku účelově určený majetek¹⁵², od Francouzského právníka Pierra Lepaullea¹⁵³.

V rámci tohoto pojetí vlastnictví spočívá Québecký trust na obligačních vztazích mezi správcem a beneficentem, nikoli na principu odděleného vlastnictví. Podle CCQ, které se v tomto přímo inspirovalo Lepaullem, nenáleží ani zakladateli, ani správci a ani obmyšlenému¹⁵⁴, ale existuje samo o sobě společně se závazky, které k němu vznikly v souvislosti s plněním účelu trustu¹⁵⁵.

Trust je tedy v CCQ vnímán jako samostatná a oddělená samosprávná quasi entita, která obsahuje jak majetek, tak závazky s ním spojené¹⁵⁶, tedy obsahuje vlastní jmění vyhrazené svému vlastnímu účelu. Tam, kde majetek samozřejmě nemá vlastníka je vhodné zamyšlení nad jeho samotným odlišením od právnické osoby^{157, 158}, přes fakt, že zákonodárce nezavedl pro trust klasifikaci právnické osoby, tak trust tímto způsobem funguje¹⁵⁹, neboť je sám vlastníkem majetku a závazků v něm obsažených. Z formálního hlediska je však správce zapsán v

¹⁵⁰Tamtéž.

¹⁵¹Luboš Tichý. *Svěřenský fond a trust - jejich fungování v mezinárodním srovnání*. 2. vydání. Praha: Centrum právní komparatistiky PFUK v Praze, 2017. ISBN: 978-80-87975-67-1, POPOVICI A. Trust québeckého a českého práva: autonomní vlastnictví?

¹⁵²Tento definuje Miloš Kocí v komentáři k Občanskému zákoníku od Wolters Kluwer jako "majetek bez vlastníka vyčleněný zakladatelem k naplňování určitého účelu a spravovaný svěřenským správcem podle instrukcí vtělených zakladatelem do zakladatelského právního jednání, resp. do zvláštního statutu"

¹⁵³SKUHRÁVÝ, Jan. *Institutu trustu v českém právu (doktorská disertační práce)*. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE Fakulta mezinárodních vztahů, Školitel: doc. JUDr. Michal Spirit, PhD.. 2010.

¹⁵⁴ — *Annotated Civil Code of Québec*. URL: <https://ccq.lexum.com/w/ccq/en> (visited on 01/27/2020), Článek 1261.

¹⁵⁵SKUHRÁVÝ, Jan. *Institutu trustu v českém právu (doktorská disertační práce)*. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE Fakulta mezinárodních vztahů, Školitel: doc. JUDr. Michal Spirit, PhD.. 2010.

¹⁵⁶Štenglová Ivana. *Pocťa Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN: 80-86898-81-4, Tomáš Richter: Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku.

¹⁵⁷Michael Milo and Jan Smits. *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. *European Review of Private Law*, pp. 421-426, 2000. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1570588>. 2000, Kenneth G.C. Reid: Patrimony not Equity: the Trust in Scotland.

¹⁵⁸Srovnání s kapitolou Svěřenský fond a právní subjektivita

¹⁵⁹Michael Milo and Jan Smits. *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. *European Review of Private Law*, pp. 421-426, 2000. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1570588>. 2000, Madeleine Cantin-Cumyn: The Quebec Trust.

registrech a vykonává správu nad majetkem ve svěřenském fondu^{160,161}.

Takto byl do jisté míry vyřešen problém děleného vlastnictví a mnoho tedy již, i přes existující teorie, které problém děleného vlastnictví vyvrací¹⁶², nebránilo tomu, aby mohl být tento institut přijat do našeho kontinentálního právního řádu s obdobným pohledem na majetek takto do něj vložený.

PŘEPSAT Lepaulle, ve snaze přiblížit trust kontinentální právní kultuře a jejím právníkům, šel "až na dřeň" a vymezil základní prvek trustu. Argumentuje, že po založení trustu není takový vůbec závislý na svém zakladateli, ani na správci, který může být vyměněn (srov. existence "bare" trustu, viz. kap. 3.4.). Obmyšleného pak jako esenciální prvek odmítá úplně. "Jedině, jak se dá k této otázce přistoupit, je hledat ty prvky, které jsou pro existenci trustu nezbytné", říká, a definuje trust jako "právní institut sestávající se z majetku nezávislého na právním subjektu, jehož jednotnost je definována účelovým určením v mezích zákona a veřejného pořádku". POPOVICI ALEXANDRA Nutným závěrem je pak vznik koncepce "patrimoine d'affectation", nebo též "patrimony by appropriation", konečně pak v OZ "účelově určený majetek", nebo též jak rozvádí Kocí v komentáři k OZ "majetek bez vlastníka vyčleněný zakladatelem k naplňování určitého účelu a spravovaný svěřenským správcem podle instrukcí vtělených zakladatelem do zakladatelského právního jednání, resp. do zvláštního statutu". KOCÍ KOMENTÁŘ

7.9.1 Ležící pozůstalost

7.10 Zákonné nejasnosti změn svěřenských fondů před a za jejich trvání

7.11 Nezávislost správce

7.12 Návrhy na změny České právní úpravy

7.12.1 Zrušení svěřenského fondu

7.12.2 Zrušení nebo omezení institutu nepominutelného dědice

Se zachováním určité ochrany, inspirovat se můžeme z Kanadské právní úpravy.

7.12.3 Změna institutu nepominutelného dědice, absolutní pořizovací vůle zůstavitele

Svěřenský fond jako způsob vydědění, oddělení institutu nepominutelného dědice od institutu svěřenského fondu, ochrana by se tedy nevztahovala na případy, kdy

¹⁶⁰ — *Annotated Civil Code of Québec*. URL: <https://ccq.lexum.com/w/ccq/en> (visited on 01/27/2020), Článek 1260.

¹⁶¹ SKUHRAVÝ, Jan. *Institut trustu v českém právu (doktorská disertační práce)*. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE Fakulta mezinárodních vztahů, Školitel: doc. JUDr. Michal Spirit, PhD.. 2010.

¹⁶² Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

je mezigeneračního převodu majetku docíleno pomocí svěřenských fondů. To-
muto je, dle mého názoru, současná právní úprava nejbližší, je ale nicméně stále
potřeba výslovné úpravy.

7.12.4 Změna institutu svěřenského fondu, ochrana nepominutelných dědiců

Součástí pozůstalosti, nebo ochrana nepominutelných dědiců již v rámci porřízení.

Návrhy jsem vymezil v rámci obrázku na ploše obrazovky.

7.12.5 Návrhy na změny vedoucí k vyřešení ostatních nejasností svěřenského fondu

8 Závěr

Shrnutí toho, co práce obsahovala. Následovat bude shrnutí praktické části práce, tedy že v tato úprava chybí a zároveň není ustálená rozhodovací praxe soudů. Zhodnotit návrhy řešení a nastínit, zda by mohli pomoci, nebo ne.

Zdroje

Online zdroje

- [9] *Časopis pro právní vědu a praxi, vydání 2/2015*. Brno, 2015.
- [11] *Digest of Justinian: Liber I*. URL: <https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest1.shtml> (visited on 01/24/2020).
- [12] *Důvodová Zpráva NOZ*. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (visited on 03/03/2020).
- [14] *Fideicommissum – Iurium Wiki*. URL: <https://wiki.iurium.cz/w/Fideicommissum> (visited on 01/22/2020).
- [15] *HCCH — #30 - Status table*. en. Library Catalog: www.hcch.net. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=59> (visited on 05/18/2020).
- [16] Ondřej Horák. *Tzv. Dělené vlastnictví v 19. a 20. století (k proměnám chápání tradičního pojmu v domácí právní vědě)*. cs. 2010.
- [17] *Informační brožura*. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/informacni-brozura> (visited on 02/03/2020).
- [23] Quentin Leclercq. *Inheritance Law in Canada, Quebec — Alain P. Lecours, lawyer in Montreal*. en-US. May 2014. URL: <https://lecourshebert.com/en/inheritance-law-canadian-province-quebec/> (visited on 01/28/2020).
- [28] Michael Milo and Jan Smits. *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. *European Review of Private Law*, pp. 421-426, 2000. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1570588>. 2000.
- [33] SKUHRAVÝ, Jan. *Institut trustu v českém právu (doktorská disertační práce)*. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE Fakulta mezinárodních vztahů, Školitel: doc. JUDr. Michal Spirit, PhD. 2010.
- [34] SKUHROVEC, Michal. *Svěřenský fond - institut mezigeneračního uchování a předání majetku*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Vedoucí práce Frinta, Ondřej. 2018.
- [36] Jakob Fortunat Stagl. *lex Falcidia*. en. ISBN: 9780199381135 Library Catalog: oxfordre.com. Apr. 2018. DOI: 10.1093/acrefore/9780199381135.013.8272. URL: <https://oxfordre.com/classics/classics/classics/view/10.1093/acrefore/9780199381135.001.0001/acrefore-9780199381135-e-8272> (visited on 06/01/2020).
- [41] *The Digest or Pandects : Book 1 (Scott)*. URL: https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Anglica/D1_Scott.htm (visited on 01/24/2020).

Knižní zdroje

- [3] Andrew Burrows. *English Private Law*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN: 978-0-19-966177-0.
- [4] Bartošek Milan and Javorský Jan. *Encyklopedie římského práva*. Praha: Panorama, 1981.
- [5] Barbora Bednaříková. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014.
- [6] BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X.
- [7] Judith Bray. *A Student's Guide to Equity and Trusts*. First Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN: 978-0-521-15299-0.
- [10] Claxton, John B. *Studies on the Quebec Law of Trust*. Toronto: Thomson Carswell, 2005.
- [13] *Encyclopedic dictionary of Roman law*. en. Google-Books-ID: oR0LAAAAIAAJ. American Philosophical Society, 1968. ISBN: 978-0-87169-432-4.
- [18] Jan Kuklík. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Leges, 2011. ISBN: 978-80-87212-87-5.
- [19] Jaroslav Svejkovský and Radan Marek a kolektiv. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku, komentář § 1400 - 1474*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-7400-548-0.
- [20] Johnston D. *Roman Law of Trusts*. Oxford: Clarendon Press, 1988.
- [21] Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.
- [22] Kincl J., Urfus V., and Skřejpek M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN: 80-7179-031-1.
- [24] Leopold Heyrovský. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 4., opr. vyd. Praha: J. Otto., 1910.
- [25] Lionel D. Smith. *Re-imagining the Trust: Trusts in Civil Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN: 978-1-107-01132-8.
- [26] Luboš Tichý. *Svěřenský fond a trust - jejich fungování v mezinárodním srovnání*. 2. vydání. Praha: Centrum právní komparatistiky PFUK v Praze, 2017. ISBN: 978-80-87975-67-1.
- [29] Frýdek Miroslav, Pavel Salák, and Renata Veselá. *Římské právo pro bakaláře*. Brno: Masarykova Univerzita, 2009. ISBN: 978-80-210-5002-0.
- [30] George Mousourakis. *Roman Law and the Origins of the Civil Law Tradition*. en. Google-Books-ID: SMeoBQAAQBAJ. Springer, Dec. 2014. ISBN: 978-3-319-12268-7.
- [31] prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou správou a rejstříkem*. Nakladatelství Sagit, a.s., 2012. ISBN: 978-80-7208-922-2.

- [32] Michal Skřejpek. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN: 978-80-7380-334-6.
- [35] Spáčil J. a kolektiv. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-499-5.
- [37] Štenglová Ivana. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN: 80-86898-81-4.
- [38] Svejkovský Jaroslav and Kovář Ivan a kolektiv. *Svěřenské fondy Příležitosti a rizika*. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN: 978-80-7400-726-2.
- [39] Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář Svazek IV § 1475 - 1720*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-579-5.
- [40] Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. § 976 - 1474*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-546-7.
- [42] Tichý, Luboš, Kateřina, Ronovská. a Kocí, Milos. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: centrum právní komparatistiky PFUK v Praze, 2014.
- [43] UNDERHILL, A., HAYTON, D. *Law Relating to Trusts and Trustees*. Vol. Eighteenth Edition. LexisNexis, 2010.

Články

- [1] PragueBest s.r.o. [<http://www.praguebest.cz> and NKČR. “Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku”. cs. In: (). URL: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fondu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku (visited on 01/27/2020).
- [8] “Časopis Bulletin advokacie”. In: (2016). ISSN: 1805-8280. URL: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_7-8_2016_web.pdf.
- [27] MAREK, Karel, Redakční rada. “Časopis pro právní vědu a praxi”. In: Právnická fakulta Masarykovi Univerzity v Brně (2012). ISSN: 1210-9126.

Zákony

- [2] — *Annotated Civil Code of Québec*. URL: <https://ccq.lexum.com/w/ccq/en> (visited on 01/27/2020).
- [44] *Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod*. 1993.
- [45] *Zákon č. 120/2001 Sb., Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů*. 2001.
- [46] *Zákon č. 141/1950 Sb., Občanský zákoník*. 1950.
- [47] *Zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty*. 2004.

- [48] *Zákon č. 240/2013 Sb., Zákon o investičních společnostech a investičních fondech.* 2013.
- [49] *Zákon č. 304/2013 Sb., Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.* 2013.
- [50] *Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník.* 1964.
- [51] *Zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů.* 1992.
- [52] *Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.* 2012.